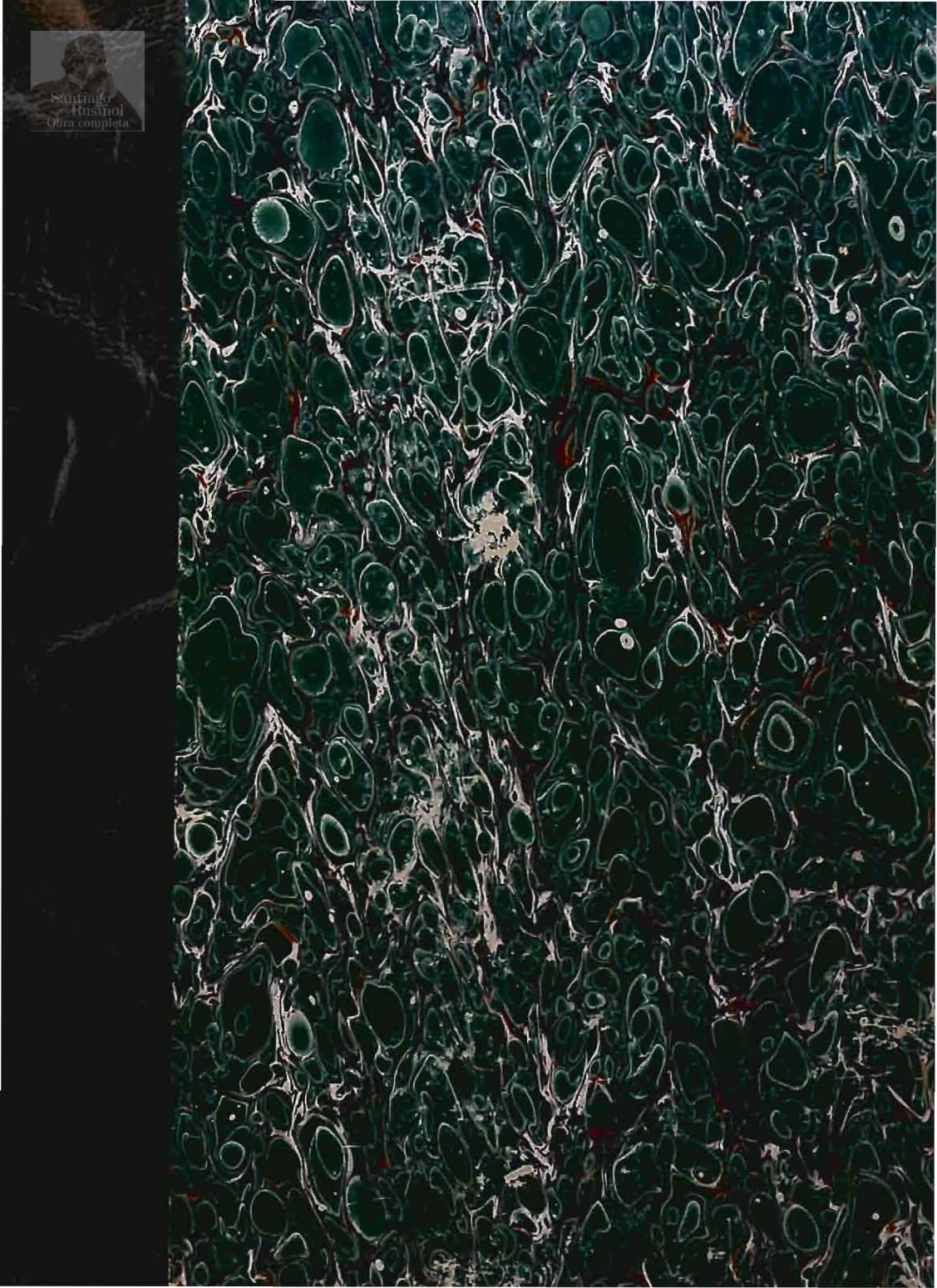
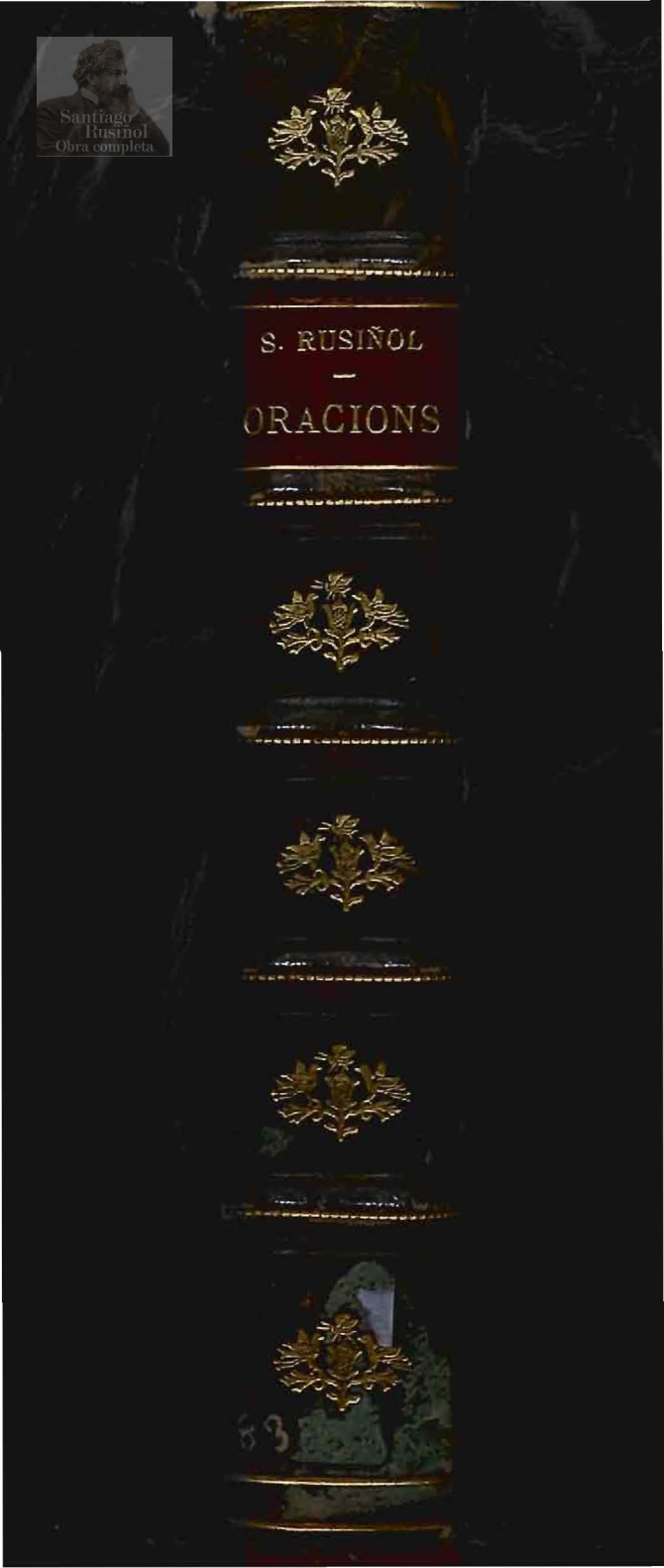

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago
Rusiñol
Obra completa
S. RUSIÑOL
—
ORACIONS

Santiago Rusiñol
Obra completa

Oracions

Santiago Rusiñol
Obra completa

Oracions

per SANTIAGO RUSIÑOL ~ Decorades am dibuixos de MIQUEL UTRILLO i musica d'ENRIC MORERA.

Barcelona, 1897 ~ Tip. «L'Avenç», de Massó, Casas & Elias ~ Ronda Universitat, 4

C.L.
A Rus

BIBLIOTECA PUBLICA SITGES

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Lector

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Lector

No sé si hauras observat que hi ha moments en la vida que, cançats de portar-nos per la terra, cançats de caminar per les planes extenses de grisa monotonia, cançats de viure ensopits, no adonant-nos de que vivim, l'ànima mig endormiscada's desvetlla de moment i ens obliga a deturar-nos.

Mai ens detura que no sia per mostrar-nos quelcom de noble, de bell o d'hermosa trascen-

Santiago Rusiñol
Obra completa

dencia; mai ens enganya en sos avisos, i sempre és Ella la que'ns dóna'ls pocs moments venturosos que gaudim tirant enllà de la vida.

El sol baixant a la posta, el cel coronat d'estrelles, la lluna escorrent-se silenciosa, la rosada omplint la terra de perles, la pluja cantant la cançó de l'aigua, la Bellesa escorrent-se majestuosa adorada per l'Art que besa sa cabellera de plata, la campana plorant el dia que mor, i la nit somniadora esperant l'amor de l'alba, són les belleses de que l'ànima s'adóna, i per qué les contemplem ens avisa i ens detura.

Aquella contemplació silenciosament gaudida, aquell encís que'ns transporta a una vida espiritual, fa neixer les oracions. En aquell moment feliç que l'home viu realment, en aquell desvetllament d'un instant de muda contemplació, l'home resa davant de lo que contempla amb els ulls idealisats, i pressenteix, tot resant, que l'oració és corresposta, que s'enllaça am les

Santiago Rusiñol
Obra completa

coses que'l rodejen, i que tot resa a sa manera, formant un concert harmonic d'essencia misteriosa.

Com tothom, i com tot lo fill de la terra, a ma manera he resat, i mes pobres oracions formen el llibre que veus; llibre impropri pels temps de positivisme que sofrim a pesar nostre, pels temps en que l'esperit que't deia no's desperta quasi mai, dels temps civilisadors tant cantats per molta gent.

No sé, lector, si seras del meu parer. T'ho confesso: la major part de lo que'n diuen les conquistes del progrés, no'm sedueixen ni m'agraden. El telegraf porta noticies depressa; però com que en aquet món hi ha per rebre més tristeses que alegries, d'aquestes, passant pel pobre filferro, per cada una que n'arriba, n'arriben déu de les altres, i per rebre-les, francament, no duem pressa. El vapor ens porta d'una banda a l'altra; però com que ha igualat la terra,

Santiago Rusiñol
Obra completa

per veure sempre lo meteix no cal moure-s de la llar. L'art de la fotografia ha fet una imitació d'artistes que deshonren la Bellesa; la majoria d'invents s'apliquen a maquines de matar; la maquinaria moderna ha sembrat el descontent a tots els obrers de la terra; i ens comencem a adonar de que s'ha mirat pel cos, deixant els goigs del esperit com nuvols del ultim terme.

Aquet progrés tant numeric ha servit per enlairar les mitjanies; ha servit per disfreçar-se de genis els homes que saben apendre llibres i recitar-los als tontos com si fossin cosa propria; ha fet semblar superiors als sers que en l'isla deserta d'arxius i biblioteques serien selvatges de cos enter. Ells nos han tret la major part de creencies, i no'ls hi agraim per res. Al contrari, reneguem de sa memoria i creiem que, si no vénen altres idees modernes que procurin el benestar del esperit com fins ara s'han cuidat dels egoismes del cos, més valia no omplir-nos

Santiago Rusiñol
Obra completa

d'una cultura que mata les ilusions sense fer neixer esperances.

Ja que, doncs, nos han mort tantes creencies, resem encara els que'ns queda alguna fe per les coses que estimem.
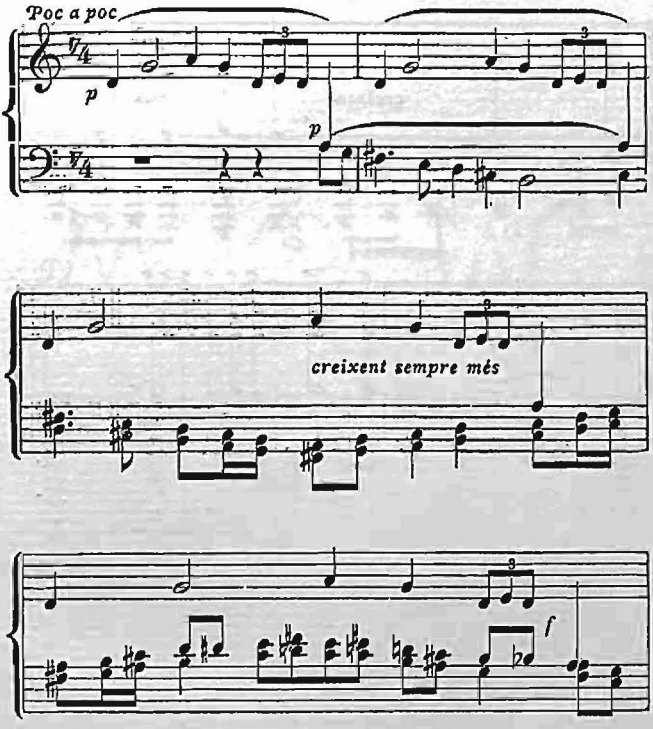
Per les que estimo i que quasi sempre ignoro és per les que reso avui.

Si tu, lector, vols resâ-ls-hi, aquí trobaras la llista, que'l gran Llibre el tens sempre al voltant teu, escrit am lletres de boscos, d'estrelles i de cascades, de planures i montanyes.
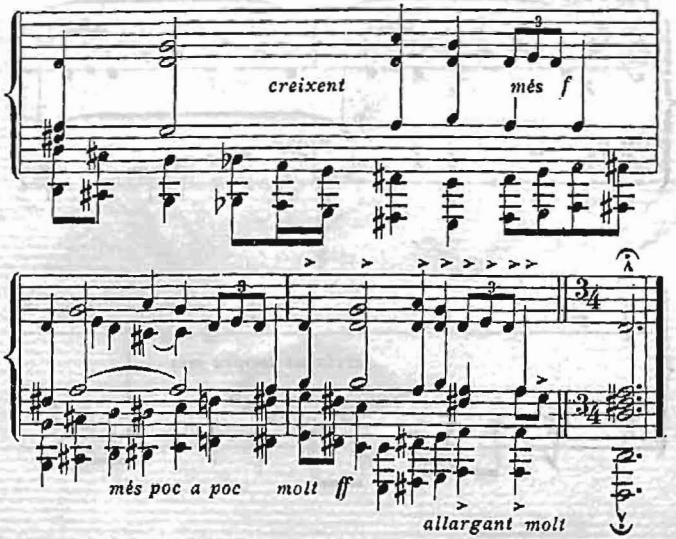
Santiago Rusiñol
Obra completa

A l'Alba

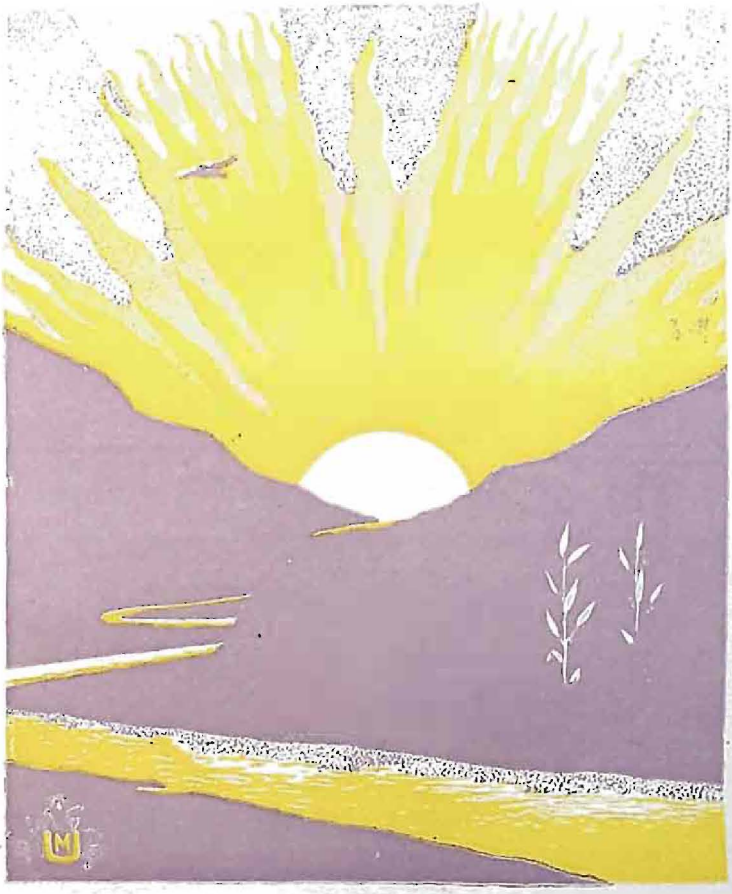
Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A L'ALBA

Les veus de la nit s'apaguen i parpellejen les estrelles; les remors dels boscos s'acotxen a la terra, i les flors s'abriguen am la molça; en les cases adormides a la falda de la planura calla'l lladruc del goç i s'arropeix prop del remat; les frisances de la fosca s'ensopeixen; comença'l tremolor de la vida que s'apropa; i el crit del gall, sentint l'halè de la llum, ressona amb alegria a la moradenca volta.

El dia s'endevina a poc a poc com un desvetllament, com parpelles immenses que s'obren

Santiago Rusiñol
Obra completa

al fons de la llunyana negror, com un desmai que's retorna. L'enllà séns fites es desperta i somriu per primera volta; la terra comença a veure-hi, i rodolant per la via infinita del espai, dóna'l tom majestuós, i solemnialment se gira per mirar-se aquell misteri que ja empeny per voler neixer.

Al primer sospir de llum, tot s'alegra: els arbres, que semblaven fantasmes abrigats de dol, es vesteixen de silueta; els prats extenen sa verdosa catifa plana enllà de la boira; el mar escolta; els rius i els estanys reflecten; els aucells se desperten; i l'alosa s'enfila dret enlaire per veure abans la lluentor que despunta darrera de les montanyes.

Allavors, d'entre aquell blau brodat d'estrelles, neix lo més hermós de la Naturalesa: neix la llum pura sortint del gran breçol; neix l'harmonia i neix el color, empenyent les tenebres que s'allunyen disfumint-se. Am gradació afinadissima, el blau se torna morat am totes les mitjes tintes del violeta, abraçades i indecises, portant encara la tristesa de la nit; el rosa's des-

Santiago Rusiñol
Obra completa

vetlla i entona un motiu suau an aquella gran orquesta, i va creixent en vermell; el verd descolorit broda'l morat, horitzó amunt, seguint el gris que s'escampa; i allí, ran de la terra, obert enlaire, com espases lluminoses, s'encén el cadmium i es torna groc de foc, i vibra i canta am crits de gloria, i arrenca la gran marxa de la vida, la marxa triomfal de l'aurora que s'aixeca.

D'aquell ram de claror que s'obre, sortirá'l Sol abans de gaire, i per ell els ulls sabran què és el color, què és la bellesa, qué amaga'l vel de la fosca, què guarden els boscos en sos entrellaçats ramatges, quins secrets tenen les valls, i com va vestida la terra; i aquell moment indecís que'l cor espera amb ancia, simbolisa'l dubte de la gran Naturalesa, un instant de promesa, el nuviatge hermós que'l Sol promet abans de besar el planeta.

En aquell moment solemne degué neixer la primera oració al cor del primer home: l'oració de l'esperança. A la llum d'aquella aurora, d'aquella cascada majestuosa obrint-se en gran

Santiago Rusiñol
Obra completa

harmonia, degué sentir el desig que'l llençava vida amunt, aes de fe portant-lo somni enllà, empenta espiritual tirant-lo al sublim desconegut; degué sentir-se resar sense saber què resava; degué caure de genolls, ferit per aquells colors que com un balsem vibrant li daven consol als ulls, obrint-se de bat a bat les portes de la visió vestida am les flors de la bellesa.

El rellotge del món ja anava, i cada dia marcaria hores de llum, reconfortant de les hores de tenebres; i amb els ulls enlluernats degué resar, entusiasmant-se, tot gaudint aquell esplet que neixia darrera de l'ampla fosca.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Rosada

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Rosada

Al despertar a la llum, lo primer que degué veure l'home devien ser les plantes plenes de llagrimes. Tot just neixien a la claror i ja ploraven. Les perles s'escorrien per ses fulles, relliscaven amoroses, es gronxaven sospeses, blanques de la més clara puresa; i en sa tersissima pell reflectaven, com un mirall séns taca, el món que veien neixer, amb els colors de l'arc iris.

«Per què ploren les plantes? Per què plorant reneixen i s'estiren? I ¿per què obren els llavis

Santiago Rusiñol
Obra completa

fibrosos per xuclar-les cor endins?» degué l'home preguntar-se. Potser perquè l'aigua que frueixen té l'agre-dolç d'una alegra tristesa, que també plorant el cor s'aixampla, i les llagrimes reconforten, quan vénen a dar la vida.

Resem per elles, si baixen de l'aurora que despunta.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Dia

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Dia

Quin goig pels primers homes l'obrir-se an els seus ulls l'hermosura del dia! ¡Quin enlluernament, quin ple de matinada, quin esplet de neixença i quina flaira nova entrava als seus sentits! ¡Am quin ubriagament devien desflorar la virginal bellesa d'una terra florida, d'un món ple de puresa, d'una novella patria esclatada de nou en el jardí dels astres!

«Mirem, — devien dir-se, — gaudim el present del cel, que'l món és nostre. Aquet sol que'ns halena, que coloreix l'espai de blavor indefini-

Santiago Rusiñol
Obra completa

da, que pinta les montanyes i daura d'or de foc les crestes dels nuvols i les boires, serà l'etern caliu que tindrem i el drapatge de sempre; les selves de palmeres, de tarongers i murtres lligats per les bardices i coronats de roures, seran nostra cabana; per llit tindrem la molça i per toldo'ls estels; els aucells cantaran ses corrandes d'amor fent eco a l'amor nostre; les flors esclataran, omplint nostre camí de catifa olorosa exhalant un encens que endormisqui la vida; el fruit caurà dels arbres ple de sava exquisida; seran les fonts la destilada neu de les taques purissimes promeses al desig sobre arena de plata i servides als llavis en petxina de nacre; i els rius seran miralls, on nos veurem feliços».

«Mirem, — devien dir; — vivim sense adonarnos-en, contemplem extasiats l'ofrena que's renova; i si el desig ens demana més amples perspectives, am l'ajuda del dia, darrera les ones gronxant nostra esperança, trobarem altres terres acabades de neixer, trobarem altres planes no ferides encara pèl trepig de ningú, trobarem

Santiago Rusiñol
Obra completa

les poncelles de boscos ufanosos obrint-se a nostre pas per abrigar-nos dintre, i trobarem arreu nou fondo a nostre amor cantat amb altres veus i melodia nova. Caminant més enllà, darrera de les carenes i de les taques de neu, veurem l'immensitat de terres soleiades desblavant-se i perdent-se sota l'ampla serena; veurem illes verdoses com gotes perlejades, com bombolles de l'aigua barrejades d'escuma i sortides del mar; veurem estanys de plata, toies d'oasis verges, rialades de llum, vibracions de colors i halenades de brisa tebiament tremoloses; veurem per tot arreu nius per nostra ventura, reconets misteriosos, ombres per recullir-se i sentir-se feliç; veurem tota la terra servint-nos de coixí per contemplar la vida escorrent-se suau sota un mar de serena; i tot lo que veurem, tot lo que sentirem, tot serà per nosaltres.

El nou jardí viurà per regalar-nos. Les portelles del cel s'obriran cada dia al despertar-se l'alba, i sentirem aprop nostre tot un món que's desperta a l'esplet de la llum; un occeà de sava correrà per les venes fent solemne brotada, i

Santiago Rusiñol
Obra completa

d'ella en sortirà la remor de la vida, la parla dels aucells, de les fonts i les selves; la primera cançó, el cant de primavera, el cantic d'alegria i l'oració florida dictada per l'amor virginal de la terra purissima.

Cantem-lo, el primer cantic.

Cantem la nova llum reposant sobre nova catifa, caient sobre del vel d'hermoses esposalles.

Cantem abans que'ls prats, ara florits i tebis, siguin aspres terrossos regats per la suor; abans que la pell vellutosa de verdor immaculada, es grati i es trepitgi buscant l'or miserable; abans que la sang regui els nupcials jardins i el paradís se taqui de fel i de verí.

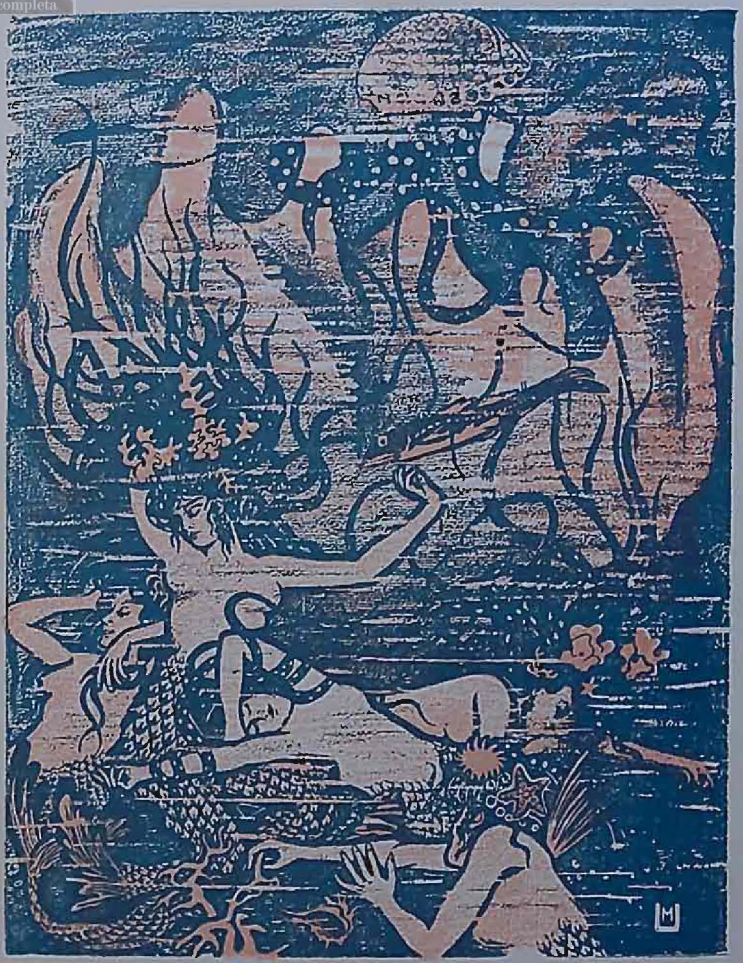
Resem el primer cantic a la claror del dia.

Resem abans no's faci fosc a dintre'l cor del home.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Mar

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Mar

En l'etern cant de la Natura, el só del mar entona les notes baixes de la sobirana orquesta; am son panteix de veu fosca acompanya, am compas ample i extés, les altres veus que surten de lo invisible: les queixes de la nit, les remors que rellisquen per les selves, la frisança del oreig, el xiular de la ventada, el terratremol dels trons i les tempestats, i les notes apagades que tremoloses murmuren en les ones del silenci; a l'oració de la terra contesta la veu del mar am sa cadencia abaixada, passant

Santiago Rusiñol
Obra completa

denes i apuntant-les a la platja am ratlles de blanca sorra.

Escolteu-lo a totes hores, i sempre l'oireu am sa veu solemnial i grandiosa contestant incançable i no distraient-se mai de sa eternal oració. De lluny sentireu sa veu confosa en una unica onada, emportant-se-la l'oreig en els plecs de l'ampla via indecisa; vora d'ell, al desfer-se en relliscades d'escuma, o rebotent sobre les penyes, el sentireu, tot capbuçant-se a la terra, cantar com cascada amplissima; tot gronxant-se mar endins i breçant-se ella meteixa, sentireu el clapoteig que ella entona com corranda misteriosa: a voltes sembla una queixa, a voltes un crit de rabia surt de son fons, i bramulant se desboca i es revolca, i ronca am desfet terratremol, fent trontollar el meteix planeta; es calma després poc a poc, i rondina a cau d'orella de la platja; s'estira, s'ondeja, s'ajup o puja i baixa, i sempre segueix un compas de somni, un compas de vaga monotonia, tocant cadenciosament les notes baixes de l'harpa.

Aquestes notes del mar, sortint de sa linia

Santiago Rusiñol
Obra completa

dreta, simbolisen el desconsol de la grandesa infinita; sa immensitat sense fites dóna'l vertic d'una planura perduda, on la vista cerca un més enllà confós en l'enllà d'aquella darrera ratlla; i musica, colors i linies, per sa majestat senzilla, ensopeixen l'esperit, i l'oració que'l mar resa s'encomana an els que'l miren, pel suau abatiment de sa llargaria, per sa ondulació continua repetint-se a l'infinit, i fent anar am son panteix les onades d'un cap de planeta al altre.

La fe promet, a l'altra banda del mar, darrera del blau que besa la calitja d'ultim terme, nius de florida ventura i flamarades de colors; i deixant-se relliscar per sobre'l camí ondulat que té per guia'ls estels, l'home se sent breçolar al suau compas de l'aigua, i veu pintat en son fons, am subtileses d'estany, les joies i les tristeses del cel, el dol i les festes dels nuvols i les vuides transparencies de l'immensitat de l'eter. Al neixer l'astre del dia, recull el mar les flamarades del astre i les destria riallera en l'esquena de les ones com restellera desfeta de diamants lluminosos; vibra al sentir-lo allí enlaire, i el

Santiago Rusiñol
Obra completa

despedeix al cap-vespre tornant-li tornassolats els raigs d'or que li envia al decantar-se a la posta; no passa un sol nuvolet sense que'l mar el reflecti; no cambia mai l'horitzó ses transparents sedes d'eter sense que'l mar se'n vesteixi; brodat am rulls de plata reb els petons de la lluna; i al puntejar les estrelles, i al teixir com fanals tristos una llançada de llum, el mar se l'emporta endintre, aigua avall de ses entranyes.

Si el mar és breçol per sobre, allí en el fons de l'arena, mentres que l'home camina portat per l'ambició o la desgracia, mentres camina portat per la fe i el vent, allí en el fons de la fosca, el cor hi voldria viure i dormir amb els ulls oberts l'etern somni de l'eternal quietut. En aquell sepulcre d'aigua i de boscos de transparencies metaliques, d'ombres de peixos fantasmes, de flors pintades de fosca, de canyes tornassolades com fibres d'acer brunyit, de visions d'un món de somni, de siluetes encantades i quietes, deu regnar-hi la sorda pau absoluta; allí, entre la vaguetat nadant entre marbre li-

Santiago Rusiñol
Obra completa

quid, dintre les blanques petxines obertes sobre la sorra, deuen dormir les sirenes; l'ombra deu ser transparent, les veus del món no poden mai arribar-hi, i la calma hi viu per sempre.

Que hermós, per l'esperit cançat, el poder-la disfrutar! Gaudir l'endormiscament de l'eterna quietut, morir sentint-se la vida, i pressentir vagament, entre'l gronxament del somni, la llunyana tempestat entonant sobre de l'aigua les notes baixes de l'harpa, murmurant-les a l'orella portades per les bombolles, i breçant l'ensopiment d'un desmai fet de peresa!

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Cascades

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Cascades

Si en la sobirana orquesta'l mar acompanya am veu fosca a les veus de la Natura, la veu de les cascades, caient de lo alt dels singles, sembla'l cant de la terra entonat per la veu d'un cristall dringant sobre ses penyes.

Res tant gran a l'orella com el soroll de perla de les altes cascades; res tant alegre, ni res que aconsoli'l cor, com lo remor de l'aigua al llançar-se a volar am l'arc-del-cel per toldo, i el gorc de blanca arena per breçol que l'espera.

Tot viu feliç vora d'elles. Les plantes tenen

Santiago Rusiñol
Obra completa

colors bronzejats i lluentors d'alegria; les flors, vestides de nuvia, allarguen el coll per mullar-se i s'espolcen com el cigne; la molça s'extén roca enllà alfombrant el pas de l'aigua; els arbres també'n volen i s'inclinen am les fulles per llavis; el gorc, a baix, canta i es gronxa, i treu bombolles d'escuma reflectades de paisatge, i tot gronxant-se s'ondeja, deixant veure a baix de ses transparencies les blanques pedretes del fons com petxines adormides.

Beethoven degué escriure sa inspirada *Pastoral* al davant d'una cascada; les ondines deuen baixar-hi a la nit a corre i viure sota la pluja de perles; els aucells cantant s'hi apropen, i xisclen les aurenetes tot remullant-se les ales; els enamorats s'hi aturen i s'estrenyen el braç, i se senten més feliços; els artistes hi somien; i els devots de la gran Naturalesa, tot pregant, sense saberho, senten un dolç benestar, un suau endormiscament, la suggestió de les gotes que, baixant sobre'l pentagrama d'aigua, gronxa am son cant amorós les ànimes que l'escolten.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Vent

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Vent

Quan, negra nit, se sent el xiscle del vent que passa, sembla que un monstre ferit rodoli per les tenebres.

A son vol desbocat tot s'estremeix. Avisa sa arribada l'udol del goç que plora esfereit a un recó de la porta; la llum que, ajeient-se, vol fugir del seu ble malaltiç, i, poc a poc aclucant-se, dibuixa fantastiques siluetes sobre les parets negroses; el gat arropit que s'electrisa, am sos ulls que s'apaguen i s'encenen; la soletat que

Santiago Rusiñol
Obra completa

esglaia, i el brunzir de sa veu tenebrosa, llarga, com crit de serpent que agonitza, com queixa esgarrifosa, com xiulet de cent llengües entrant per les escletxes i fent esgarrifar al home acurrucat vora la llar refredada.

A son pas per la serra, les pobres plantes tremolen i s'apropen les unes a les altres, arropides d'esglai; els arbres es dobleguen fins a terra i les branques estiren els braços nerviosos volent fugir de ses propies arrels; els remats es remolinen sense esma, les cabanes cruixejen, xiulen les canyes, els aucells fugen, i tot s'aplana esfereit de por, per fer pas a la furia invisible que, desbocada i boja, corre incançable, amb els cabells extesos, llançada a la ventura per força destructora.

Tot lo que troba aterra, en sa marxa desfeta; fueteja les verdes salzeredes, rellisca per les planes, segant arreu lo que troba a ran de terra; s'enfila a les montanyes i s'emporta'ls nuvols, i es fa seguir dels trons perquè redoblin i cantin sa destroça; infla les ones i les fa cridar d'ira; i món enllà sempre, món enllà volant amb ales

Santiago Rusiñol
Obra completa

negres, no pot mai aturar-se, perquè la marxa és sa vida.

La pesta i la fam sembla que corrin amb ell, i en son galop infernal sembla que porti l'esperit de la guerra.

Barrem ben bé la porta i escoltem-lo passar, que potser aquesta queixa entrant per les escletxes és l'oració de la mort, que passant ens avisa.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Pluja

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Pluja

Res com el cant de tes llagrimes, oh pluja! inspira als cors l'oració de la tristesa; res com ton plor adorm l'ànima i l'adorm al compas d'una musica somorta; res com ta veu, ta veu, que ve del cel a contar secrets a les fulles i a besar les flors, que't reben am ses coroles obertes; res com ta veu és escoltada per l'ànima adolorida.

De vapor neixes, i et tornes aigua. Sortida del baf d'aquet planeta, et purifiques allí on no arriba l'halè corromput dels homes; et fas

Santiago Rusiñol
Obra completa

nuvol i et gronxes per les montanyes; acaricies els turons; t'estires i et revolques per les valls; camines per l'infinita carretera am moviments de grandesa; voles nadant i rellisques escorrent-te; i obrint-te com suor dels nuvols, desmaiada i purissima't deixes caure altre cop a la volta de la terra.

Tot t'espera. Les plantes, a tos besos, es deixonden i s'estiren; els boscos es brunyeixèn i es vesteixen de festa; els terroços et xuclen cos endins, et donen pas en ses venes, i en degotalls brodats de molça't fan plorar estalactites allà en el fons misteriós de ses brodades entranyes; les arrels se t'apropen am sos llavis fibrosos, i els pampols creixen, i les heures s'enfilen, i tot aixampla'ls braços, i tot te dóna gracies amb els colors d'alegria.

Sols l'home, la planta trista que no té arrels a la terra i viu desamparat d'ella, sense un caliu ni un breçol on xoplugar-se, et mira baixar dels nuvols, no esperant un consol a sa miseria. Sols l'home pobre, sense un reconet de terra i un racer aont adormir-se, et sent caure am

Santiago Rusiñol Obra completa

recança, pensant que no és per ell per qui baixes; que la fruita que assaones és pels altres; que'ls arbres brostaran, les flors ompliran l'aire d'aromes, els boscos d'espessura, i les montanyes de verdissima catifa; i que ell no'n gaudirà més que mullena en els òssos.

I si ta abraçada grisa és amarga per ell, en cambi els cors feliços ¡am quina pau t'escolten acotxats prop del foc, rondinant darrera dels finestrons a les vesprades del hivern! Les cares reflectades a un costat per la rojor, i del gris de tes llagrimes per l'altre; la flama enfilant-se capritxosa i seguint-la am mirada vuida i distreta; el caliu bramolant espurnes cap amunt, i tu caient neguitosa i freda, ¡com apropes am tos precs inconscients als que s'estimen! ¡com breces les orelles que t'escolten! ¡com harmonises sos somnis i encéns apagades cendres!

No sé què té ton plor dolcissim, per tant inspirar abraçades llargues i besos silenciosos. Potser és la llum que acluques que empeny les ànimes que s'estimen an el distret misteri de l'ombra; potser és la teva veu de queixa que

Santiago Rusiñol Obra completa

remou fibres somortes cor endins, o potser l'esgarrifança dels sers que'l caliu no recomforta que fa estrenyer la ventura pel meteix temor de perdre-la, o són potser pressentiments de dies que seran tristos.

No ho sé; però res tant hermós com sentir-te quan el cor viu en pau; res com ta cadencia fosca, ton gotejar dolcissim, ta simfonia extesa, acompanyant la dolça melodia dels moments venturosos! Com ressò d'alegries disfumides, tu vas caient, caient de sota'ls nuvols, i ton cant és cant de monotonia, és cant de l'aigua portant el dolç compas d'una tristesa amorosa, i despertant de les cordes del record cançons séns lletra i somortes vibracions de somnis que rellisquen.

Tu lligues, am fils de plata, els pensaments indefinits que tremolen séns forma en la fosca del cervell; fas pressentir un benestar que'ls ulls no veuen i el cor desitja; dónes llum a la tristesa, voltant-la en llims vaporosos, i... també reses: reses el rosari de la gran Naturalesa, reses la pregaria de l'aigua, reses besant la terra

Santiago Rusiñol
Obra completa

am tos llavis de puresa, i feliços els que saben i els que poden escoltar-te!

Resen am tu, i l'oració'ls embolcalla en els misteris del somni.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Tro

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

AL TRO

D'ENTRE la grisa cortina, llisa i extesa sota les fonts de la pluja; d'entre aquell cant melangiós, somort i llarg, resant la lletania de l'aigua, lo meteix que dos exercits que s'apropen enardits a la batalla, dos nuvols inflats i negres avancen solemnement, s'escometen l'un al altre i topen a les altures am tota l'ira de dos monstres furiosos.

D'aquella grandiosa empenta esclata'l tro; romp l'esplet paorós rebotent am terratremol sota la nau ennegrida; s'obre la gola dels

Santiago Rusiñol
Obra completa

nuvols com serpent apocaliptica, fent trontollar les montanyes, revolca-s per les penyes amb espetecs de tempesta, i fa contestar el crit dels ecos que ressonen tremolosos.

D'aquell tro surt el llamp, ferint tot lo que troba am frenetica frisança; el vent fuig neguitós a rebassar la plana, la pluja's torna pedra, s'estemordeix la terra, i, sobtat per l'esglai... l'home se senya i resa.

Resa inconscient i arropit el *Dies Irae,* de por i admiració, tot a l'hora.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Arc de Sant Martí

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A L'Arc de Sant Martí

Però encara'l tro ressona rebotent de montanya a montanya seguit dels nuvols negres; encara'ls torrents s'escorren vessant aigua rogenca cascada avall de les timbes; encara'ls penyals regalen, i les teulades gotejen, i les plantes s'espolcen, i la terra exhala olors d'herba fresca i mullada; encara l'home tem la venjança del cel, quan entre la polçaguera de les blanques gotes que volen, entrant un rajet de Sol per les escletxes blavoses d'un reconet de claror, pinten sobre'l nuvol negre'l gran arc

Santiago Rusiñol
Obra completa

de la pau, l'arc-del-cel brillantissim, els set colors de l'iris, extesos, esplendents en arcada solemne, com bella apoteosi.

Es borra l'imatge del mal temps i neix la gran paleta. Neix el roig vora'l cadmium; segueix el groc modelat amb el vert, i el blau inicia l'indic, i mor en el morat formant la faixa hermosa; l'anell immens de llum volta i abraça el món i es posa sobre'l front l'esplendida corona.

Les set notes de l'Harpa, obertes sobre'l nuvol com cromatica cinta, ensenyen l'Harmonia; la llum ja té colors per vestir-se de gloria; l'artista reb la visió solemne de l'abraçada augusta que es donen les set tintes en l'ampla escalinata; i en els cors afligits hi reneix l'esperança.

Humanitat miseriosa, resa per l'Arc gloriós, si encara reses: ell simbolisa la pau.

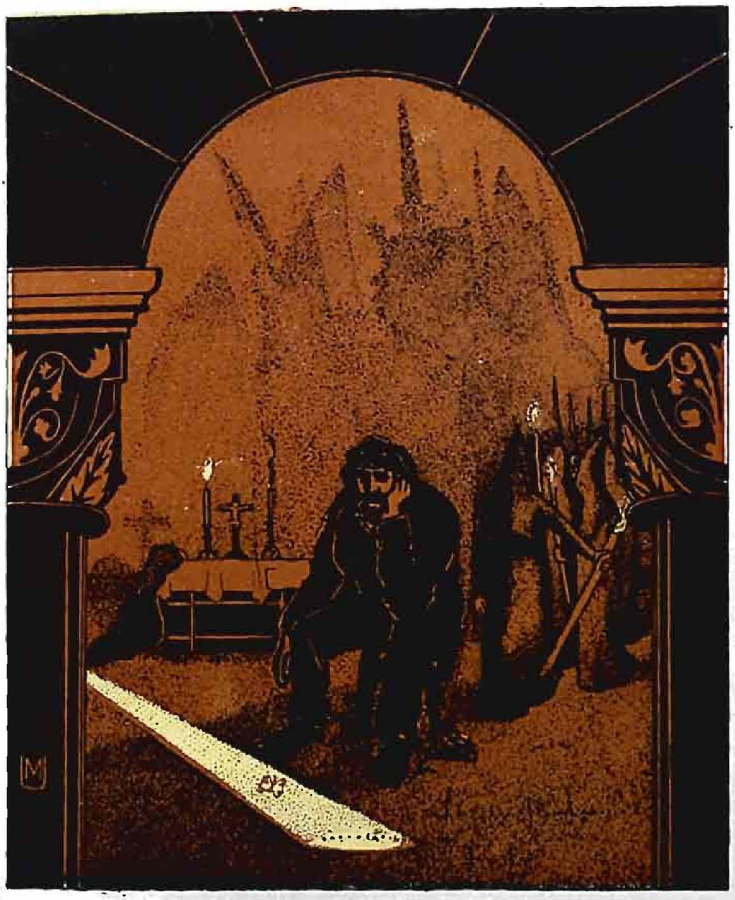
Resa per ella i prepara-t: les tempestats tornaran a caure sobre l'home.

La pau definitiva no s'ha fet per la terra.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Sol

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Sol

Quan la nit ha sigut llarga d'insomnis; quan el malalt, revolcant-se febrós, ha sentit allà lluny com tocaven una a una les hores de la fosca; quan la pobra llumaneta de l'alcova s'ha anat aclucant avergonyida per l'alba que clareja, am quin amor, oh Sol!, se't veu entrar per la finestra i am quin desig els ulls s'omplenen de la vida que regales!

Passant per les escletxes, escorrent-se per entre'ls plecs de les persianes, ta claror destriada clapeja de rodonetes d'or la fredor de les rajoles; entrant mig tremolosa en regalims de

Santiago Rusiñol
Obra completa

claror, al topar a terra, et desfas en polcina de vibracions colorides; camines per la cambra omplint-la de reflexos, i seguida ta estela d'un nuvol d'espurnes d'or que's revolquen de l'escletxa fins a terra, sembla que portis la vida an el malalt que t'espera, que't segueix am la vista i que voldria volar i nadar a la ventura com el daurat infusori que's revolca per la llum de ta vibrant cabellera.

Pots allí fòra, com immensa foguera, caldejar la serra i daurar les montanyes; pots besar els nuvols rojos i pintar les ruïnes de colors de claror, omplir de flors els prats i les carenes; pots encendre la terra; però no és llavores quan l'home més t'estima, que'ts massa immens per poder-te fruir i ta grandesa aclapara.

L'home t'estima quan entres poc a poquet a consolar-lo, escorrent-te discret, velat i pudorós; quan rellisques vestit a mitja llum; quan el visiten ton ròssec de reflexos; quan allunyes la fosca i li portes l'esperança; quan ets un llum de fe que retorna i un regalim de gloria que canta; quan ets el Sol dels humils és quan

Santiago Rusiñol
Obra completa

l'home t'estima i et resa l'oració del agraiment més intim.

¡Que hermós que'ts quan entres per entre'l rovell de la reixa i, caient sobre les lloses gelades d'una gavia feta per plorar-hi'ls homes, fas fugir am ta alegria'l nuvol negre de miasmes! Tu ets allavores l'unic que hi entra en aquell recó de mort, l'unic que escalfa i asseca la fredor d'aquelles celdes suant humitat i tristesa; l'unic consol de la vida d'aquell pres, que't sent passar embadalit, i et segueix pensament endintre, i et veu besant amorosament la caseta on nasqueren els seus somnis, et veu resseguir els carrers de les seves amistats, marcar allí enlaire, am ratlletes de violeta, el campanar emblanquinat, i destacar-se'l seu poble com un poblet de pessebre, entrevist darrera de gases color de rosa. ¡Que hermós ets quan al hospital, estirant-te a lo llarg de la llarga sala, tot relliscant per entre les cortines blanques, t'enfiles a sobre el llit i reposes un moment en el coixí del dolor! El malalt a tos besos es redreça, estira les mans a poc a poc per amanyagar el caliu dolcissim

Santiago Rusiñol
Obra completa

que li regales, obre'ls ulls d'agraiment per omplir-sels de claror, de claror que l'aconsoli per quan te sent allunyar-te am la tristor de la posta, am l'enguniosa frisança de la nit, que se n'entra per les sales, portant la febre a les sangs i la fredor al moll dels òssos. ¡Que hermós, també, quan, tenyit de verdor de l'heura, t'escorres pel llargarut finestró i segueixes l'intima capelleta, escalfes la mort de les reliquies penjades, daures les mustigues trenes, illumines la miseria de les pobres prometences, i retornes a la vida, a la vida que tenen les coses d'ànima mate. ¡Que hermós quan t'emportes, en llançada de colors, les harmonies enceses de les vidrieres gotiques, les destries sobre les altes columnes, les destrenes entre'ls plecs de les flonjes cresteries i en flamarades d'arc iris les exténs sobre les lloses, omplint el temple de mistica claror de somni! ¡Que hermós ets sempre que portes una abraçada, una estela de claror, una frisança de vida, una estreta de llum que recomforta l'esperit, com balsem que ha devallat de les fornals de la gloria.

Santiago Rusiñol
Obra completa

El poeta't reb am l'ànima ben oberta; la pobra obrera que broda en els xoplucs d'unes golfes, et reb com un rajet de caliu que li fa saltar cançons de sos llavis malaltiços; l'obrer que tremola vora l'estufa apagada, et reb com un present d'enlaire; et reb l'artista amb el cor d'enamorat; i tots els pobres i humils, am l'agraiment al cor, a tes mirades de llum i a tes visites discretes.

L'home selvatge, criat a les grans serenes, t'adorava a plena llum; l'home modern, arrupit a les ciutats, no resa per tu quan cremes, sinó quan rebifes i aconhortes; no estima tes flamarades, sinó'ls teus velats misteris; no't vol quan caus aplomat, sinó quan reflectes i destries ta llum en daurades gases; no és el teu foc de mig dia lo que endolceix el seu cor, sinó la claror de posta que t'emportes tu meteix al baixar darrera de les montanyes.

L'humanitat s'entristeix a mida que's torna vella, i necessita la pau d'una mitja llum que li alenti'l cos malalt i no torbi sa tristesa.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Boira

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A LA BOIRA

QUAN la terra florí; quan les altes montanyes foren blanques de neu, les valls de molça i les planures de boscos; quan la canturia d'aucells omplí de vida les ombrívoles foscuries de les selves; quan el mar començà a gronxar-se despentinant-se en rastelleres d'escuma sobre la platja de plata; quan les cascades saltaren entre vibracions de llum sobre les boscanes flors; quan els rius s'estiraren, els nuvols s'encengueren i el planeta florit rodolà per l'espai, per encensar la gran obra la boira degué neixer.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Suavissima com un mantell de verge, vaporosa com un somni, grisa i confosa, degué neixer la boira per velar les aspreses del món; per modelar els contorns i fondre les arestes; per disfumir la forma retallada de les coses; per omplir de misteri i dolça vaguetat les tosques realitats de la freda materia; per escampar poesia i amagar a la mirada del home'l més més enllà confós; per fer-li entreveure, darrera d'aquelles gases, paisatges que tal volta no existien, formes ideals que no eren, belleses imaginades darrera d'aquell vel de desposada, que cobrien potser miserables perspectives, enganys potser de l'ilusió més hermosa.

La boira, cobrint de gases la terra, fou la barrera suau posada entre la veritat i els ulls; fou l'halè misteriós que, disfumint realitats, al intrigar el pensament hi encengué la santa foguera del somni; la darrera pinzellada modelant els aspres contorns de l'obra; l'aureola divina baixada dels alts turons de la gloria per encendre la fe en el fondo de les ànimes, avesant-les a llegir darrera de lo invisible.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Am la boira per manto, la terra s'uní amb el cel, les montanyes cresqueren, els turons s'esvahiren abraçats allà enlaire, la blancor de la neu i la verdor dels arbres s'agrisaren suaument sota una sola abraçada; am la boira per manto, s'allunyaren les valls, i onades de flonja escuma confongueren, al lluny, boscos i camps, rius i poblets, acotxats sota'l manto meteix; les tristes siluetes de les ciutats modernes, les simetriques linies, les rengleres de cases, la freda correcció dels pobles nascuts de poc, modelats per la boira, se perfumaren d'art, se tornaren visions d'altres temps grandiosos, ennobliren ses taques amb aquell encens gris que allunyava del home la prosa de ses obres.

Potser d'aquella boira nasqueren els ulls blaus tornassolats de vaga color de lluna, les mirades boiroses perlejades de trista melancònia i ombrejades de pensaments misteriosos; potser nasqué la poesia dels que senten fret a l'ànima, les estrofes baixades d'un blanc desert de nuvols, els ais de la tardor i l'anyorament de la llum; potser nasqué la musica séns lletra i la

pintura séns linia; potser l'espiritualisme, entreveient darrera les gases del esperit les evolucions de l'ànima; potser d'aquella boira extesa a la planura dels sigles ne nasqué la llegenda, la tradició, més hermosa que l'historia, pintantnos els fets passats entre somorta claror i indecisa poesia.

Si ets tu, bellissima boira, la que esborres la veritat, la que encises i enganyes i esperances; la que ilusiones la vida am temptadores promeses, la que excites l'imaginació del home; la que intrigues i promets belleses d'encantament darrera tes transparencies, baixa sovint de ton trono de montanyes, escorre-t i rellisca davant de nostra mirada, i fes-nos veure la terra velada per ta cortina de blondes. Am tu al davant, el color se fondrá en onades d'harmonia, la llum en aureola somorta, la forma en contorns de modelada puresa; am tu al davant les miseries de la vida s'esmortuiran pel consol de la distancia, les impureses s'amagaran en tes gases, l'amor viurá endormiscat darrera'l vel d'ilusions, les passions i les baixeses del home semblaran menos

Santiago Rusiñol
Obra completa

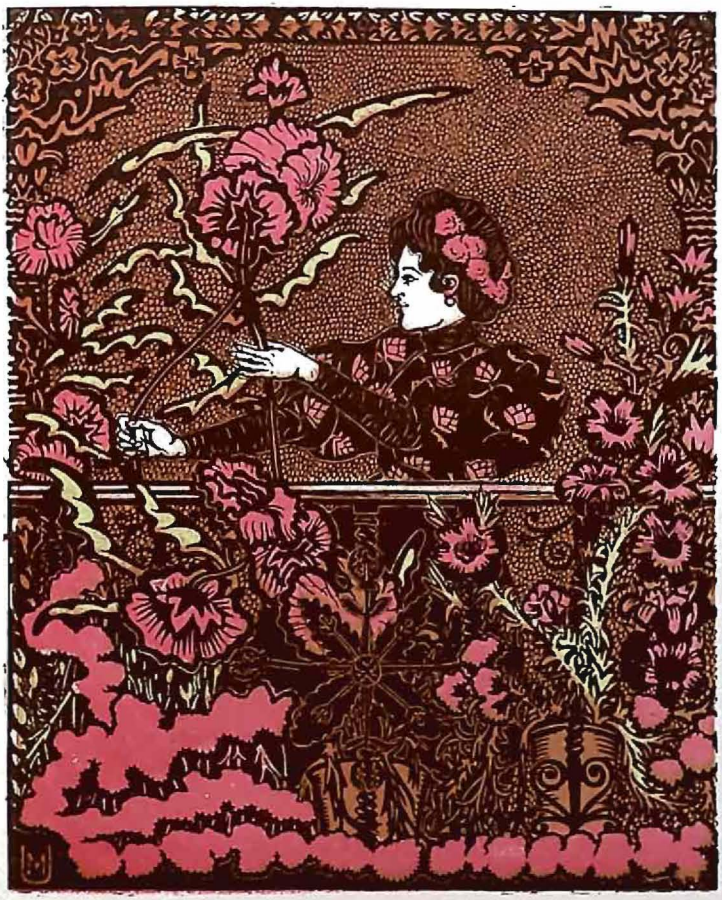
tristes cobertes de perspectiva del aire; am tu al davant, la veritat serà vestida, la fe exaltada, sublimada la poesia i l'art perfumat de gloria. Baixa sovint, boira del cel, que la terra necessita ton encens per borrar ses impureses.

Baixa resant l'oració misteriosa.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Flors

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A LES FLORS

MIRADA am la mirada de l'ànima, ¿què vol dir la colorida brotada que esclata en la primavera? ¿Per què, abans de sortir el fruit, surt la flor en els jardins de la terra? ¿De quin esperit se val la bellesa per crear aquets puntets delitosos, obra d'art misteriosa, aont el perfum i el color, naixent d'exquisida forma, regalen el fondo del pensament i omplen els ulls de delicada alegria?

Qui sap! Potser la flor, sortint abans que'l seu fruit, vol dir que del esperit ne creix la freda

Santiago Rusiñol
Obra completa

materia; potser les flors són els sospirs de les plantes; potser neixen de les llagrimes dels homes: una rosa, d'una llagrima d'infant; un lliri, de la gota de rosada d'una verge; de la d'home, un pensament; i de la d'un pobre vell, una flor de cementiri.

No ho sabem; però res que aconsoli'ls sentits com aquets puntets flairosos; res que captivi l'amor a lo delicat com les poncelles que s'obren, que esclaten com volior de papellones, i s'esfullen malaltices; res com el goig del color, lleminadura pels ulls, que'l xuclen mirada endintre i n'alimenten el cor.

Per tot arreu aon despunten hi porten un raig de vida. Ane l'alta finestreta, sortint per entre la reixa, semblen un niu de colors penjat a vora dels nuvols, criat per consol dels pobres; darrera les vidrieres i entre'l caliu del vellut, sembla que esclatin rialleres per fer fugir el cançament, la fredor de l'opulencia, el somort ensopiment de la riquesa, la tristesa de les cambres desolades i dels palaus vuids i amples, aon la paraula hi ressona sense un eco d'amistat ni

Santiago Rusiñol
Obra completa

una frase de carinyo; sobre del groguenc rostoll de les planes amarades de vuidor i caldejades de sol, puntejant bellugadices, semblen nascudes per distreure am son somriure la llarga monotonia, la serietat gelada, la vaguetat infinita; entre'l rocam de les ruines i entre les velles arrugues dels campanars esquerdats, semblen brotar per rejovenir les pedres i alegrar la vellesa gloriosa; an els prats, per rompre la verdor extesa; per mirar-se i enriquir-la, vora l'aigua; i en el camp del cementiri, per fer oblidar la mort, per brodar el darrer coixí del darrer somni del home.

Totes vestides am les sedes que la Natura'ls hi dóna, totes plenament hermoses, té cada una sa diferent hermosura. La morena violeta, encongida, am sa caputxa morada, sota la fulla llustrosa; la gardenia, am blancor immaculada de correcta aristocracia; el lliri, de coll de cigne, blanc com sa meteixa ploma, flor ascetica de retaule, mistic com palma de martir i ondulat com cos de verge; l'orquidea, variable i capritxosa, desbordant de fantasia, endiabladament

Santiago Rusiñol
Obra completa

coqueta i bojament seductora; la dalia, sempre correcta, sempre seria i classicament plegajada; la jonquilla, esblanqueïda pels frets petons de la neu; el clavell, encès pels ardents besos del sol; la rosella, nadant entre'l mar d'espigues; la blanca margaridoia, arropida sobre l'herba, i tota la gran florida colgada en els avencs de la mar, i escampades per la terra, totes tenen sa hermosura diferent, totes sos colors distints, i totes formen la toia de variada bellesa.

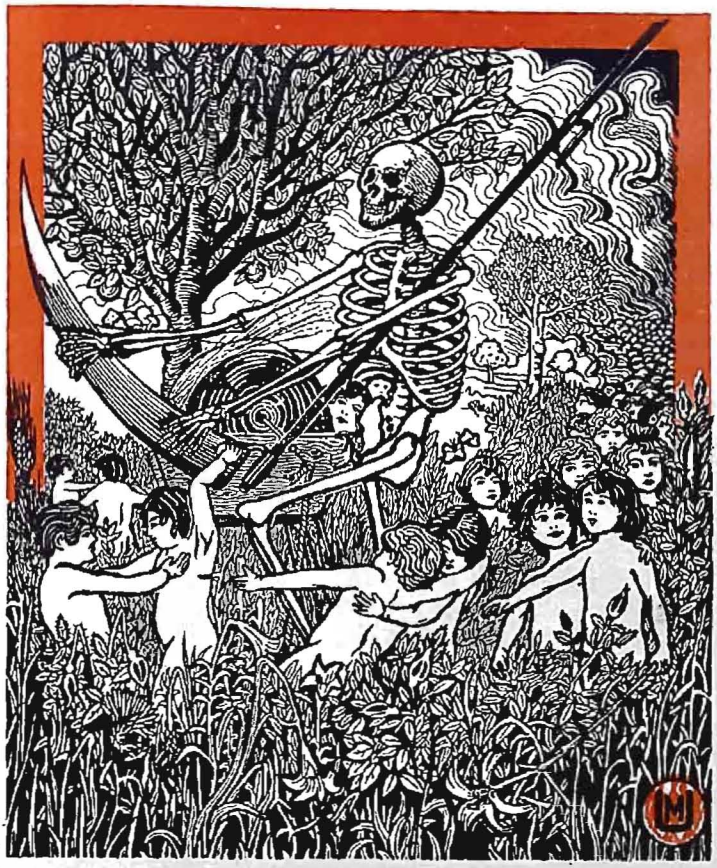
Totes formen la gran toia, i no són pas les més brillants les que més ens encisen i captiven. En son rostre, molt més que'ls colors encesos, ens hi agraden els suaus tons malaltiços, els tons trencats i confosos de finesa harmoniosa, els colors de clar de lluna, de vesprada, de mate i vaga melangia, de poetica patina, de tendror descolorida, d'anemia pintada, de puresa i de virginal frescura, que'ls dóna delicadeses de flors espirituals, de flors que porten una ànima en el fondo de ses fulles.

Si resen, l'oració que resen és més intima, més callada i més profunda. Resen l'instant d'un sospir, i s'apaguen de la terra.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Infants

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Infants

Com perleja la rosada'l dematí de les flors, la rosada de les llagrimes perleja'l dematí de la vida.

Am les llagrimes als ulls ve l'infant a la terra, séns que sapiga'l seu cor el per què d'aquelles perles; plorant desclou les parpelles, i abans d'entendre'l que veu, plora ja pressentiments de tristeses.

Per què plora? Quins instints el fan plorar? ¿Quin dolor poden sentir aquelles poncelles fa poc obertes en el jardí de la terra? ¿Qui'ls hi

Santiago Rusiñol
Obra completa

dicta'l seu pervindre, an aquelles papellones, tot just sortides de la capsa misteriosa? ¿Quina aresta ha punyit ja la seva ànima?

Pobres infants que neixeu! No us val la seductora ignocencia de vostra mirada vaga; no us val l'encís de l'admiració que us volta; no us val l'aroma de simpatia que inspira vostra veu sense paraula, vostre pensament tendrissim, la dolçor del vostre cor i la transparent puresa de vostra verge animeta.

Res us val. Sou la poncella del home, i com a homes teniu de viure en el món i avesar-vos a les llagrimes; en el jardí que se us obre, tant florit de daurades ilusions, hi neixeran les arestes, i haveu d'apendre a sofrir-les; heu de saber lo qué és plorar, per més tart no morir-vos de tristesa; i heu d'apartar la foscor, buscant el pobre llumet que s'obre a vostra mirada.

Amatents i embadalits, am quin amor el busqueu el llum de vostre camí! Com s'obren vostres bracets, petits per tancar-hi a dintre lo que afanyeu ambiciosos! Com s'aixamplen per poder abraçar més llum, més claror, més aire, i

Santiago Rusiñol Obra completa

una mica més de vida! Am quin afany volen corre vostres peus vers eixa terra que ignoren, vers eixa terra que'ls crida, que'ls atreu, que'ls encisa com sirena seductora!

Oh infants del cel! Res més trist ni més hermós que veure-us rossos com madura espiga, rosats com tendres fulles de rosa, veure-us buscar adalerats, ditxosos i inconscients, la vida que's desplega riallera davant vostre, la plana ampla i delitosa extesa en els vostres peus com catifa engalanada, l'horitzó banyat de gloria i el món cobert de celistia. Res més grat, ni més somniós, mirat desde la tardor, que la santa primavera, que l'encesa vocació que us fa extendre les ales, flonjes de blanc plomiçol, per planar ran de la terra; que l'esperança que us alena i l'empenta que us anima. Res més grandiós que la vostra petitesa, ni res que ompleni l'esperit com la fe dels vostres ulls, oberts a la plena llum, via enllà de vostra ruta.

Mentres la veieu daurada, mireu-vos-la aquesta ruta, mireu-vos-la aquesta plana de vida; però no mireu la nuvolada del fondo, que les llagri-

Santiago Rusiñol
Obra completa

mes primeres que plorareu al veure la llum primera, són les gotes de rosada que la tempestat reclama en la fosca d'ultim terme. Detureu el vostre pas, no correu per arribar a les montanyes, culliu les flors del camí, enlluerneu-vos am l'alba, flaireu l'aire matiner, que aviat vindrà la tarda am la negror de la posta.

Aquets ulls que obriu am tanta ignocencia un vel de pressentiments els glaçarà de tristesa, la vergonya'ls farà cloure, i el dolor els farà tancar; aquets cólors de poncella que dibuixen am carmí la sava de vostres venes, s'esgrogueiran poc a poc am la febre del saber i l'enguniosa ambició de la gloria i la riquesa; els vostres llavis, rosats com coroles de camelia, s'assecaran, aprimant-se, per la fel de la mentida; els riços de color d'or se veuran coberts de neu, i vostra fresca hermosura s'esmortuirà com les fulles, si la mort no les arrenca a la primera brotada, deixant-les seques per terra, al envolar-sen les ànimes.

Mireu-vos-la aquesta ruta! Mireu-vos-la aquesta plana de vida, mentres la veieu dau-

Santiago Rusiñol
Obra completa

rada, i detureu-vos a l'ombra de l'arbre de l'infantesa.

Detureu-vos, i formeu com una toia novella, com una font de puresa, com un altar de poncelles, on puguem anar a resar l'oració de primavera.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Amor

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

AL AMOR

L'ORACIÓ del amor tots l'hem resada, al fons del cor. N'anem resant, a lo llarc de la vida, cada dia un granet del rosari dolcissim, fins a la mort.

***

L'anem resant quan neix la primavera, i a la tardor; quan l'istiu ens halena i l'hivern ens decanta; quan clareja l'aurora o al fons del cor del home ve la foscor.

***

Santiago Rusiñol Obra completa

La resem a tot'hora que l'ànima's desperta per alçar el vol; per juntar-se i niar sota una sola branca; per dar vida a la vida i fer granar la terra a la claror.

***

L'oració del amor tot lo del món la resa en la vuidor; la terra resa als nuvols, i els nuvols a les serres, les ones a la platja, i la platja a l'escuma de salabror.

***

Les blanques papellones, volant aparellades, resen d'amor; resen besant-se al gronxament del aire, i a cada bés que resen a l'ombra d'una planta neix una flor.

***

Els aucells en els boscos, sota la nit serena, canten llur plor; i d'aquell plany, fet de sospirs

Santiago Rusiñol
Obra completa

i resos, altres aucells i altres sospirs ne neixen, resant a chor.

***

El reso de les plantes que l'oreig se n'emporta és la llevor; és la llevor d'amor que altres plantes esperen per estrenyer amb els llavis i cloure les coroles amb un petó.

***

Com l'aucell i la planta, el vent i les onades, resem l'amor; vivim ilusionant-nos en l'eterna abraçada, que del fons del engany que l'amor ens prepara surt la claror.

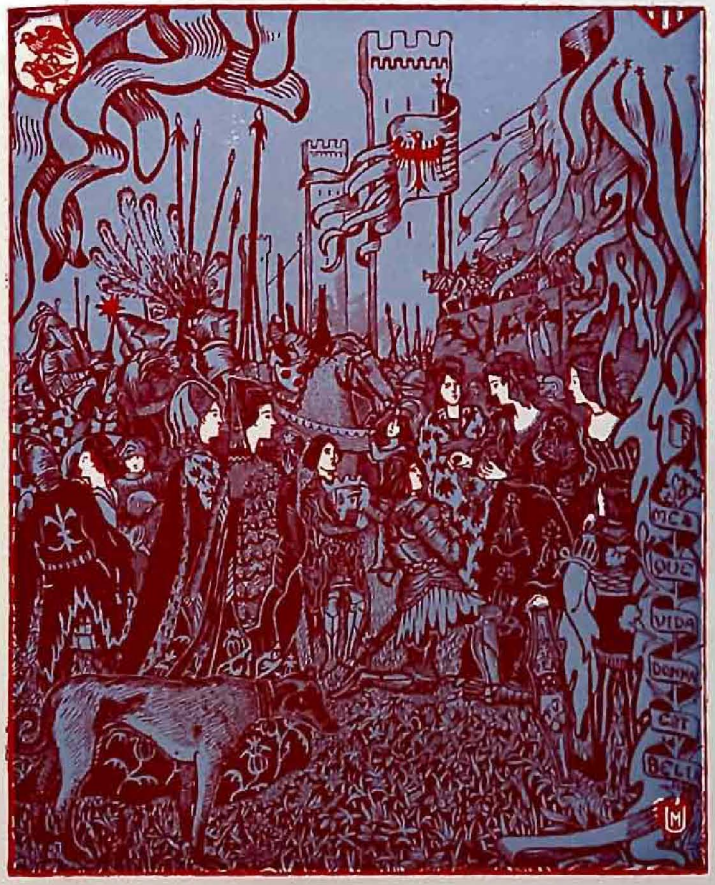
***

L'oració del amor tots l'hem resada, al fons del cor. Anem resant, a lo llarc de la vida, cada dia un granet del rosari dolcissim, fins a la mort.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Bellesa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A LA BELLESA

QUAN sobre del fanc de la terra's detura l'esperit extasiat per força misteriosa, és que entreveu la bellesa.

Quan les cordes del cor se paren per un moment per batre més tremoloses, és que han sentit la bellesa.

Quan l'ànima, per mirar, s'atança a les portelles dels ulls, és que passa la bellesa.

El consol més delicat és la bellesa'l que'l dóna.

El goig més pur, l'arrobament més suau,

Santiago Rusiñol
Obra completa

l'extasi més somniós, sempre ve de la bellesa, com de la bellesa neix l'ardiment de nobles aspiracions, l'afany de dignificar-se a sa mirada solemne i engrandir-se an els seus ulls.

La bellesa és l'harmonia que l'ànima busca afanyosa.

És el goig que somnia l'esperit.

És l'essencia perfumada aixecant-se com encens del fondo de la materia i prenent forma de nuvol, que envolcalla'l cor del home.

És el petó de la gloria, que modela amb amor tot lo que besa.

És l'ideal que reposa, abans d'empendre la volada, sobre la ploma del cigne, sobre'l vellut de les flors, dintre'l fons de la mirada, i an els llavis de la dòna i a les curves de les verges.

És la serena del cel mirant la bondat que passa.

És la daurada polcina que deixaren am les ales els angels al passar ran de la terra.

***

Santiago Rusiñol
Obra completa

La bellesa dorm dintre'l carbó de pedra en forma de diamant.

En el fons de la petxina, convertida en blanca perla.

A les riberes dels llavis, vestida de dolç somriure.

A dintre del pensament en estrofes de poesia, alga en el fondo del mar, estrella en el firmament, llum al fons de la foscor, amor a dintre del cor, venturosa esperança i enlluernadora ilusió en el camí de la terra.

La claror de la bellesa, entrant a dintre del home per les portelles dels ulls, ilumina la fosquetat de la vida; calma'l foc de les passions i encén la flama del geni; adorm els pobres instints i desperta set de gloria.

El que no veu la bellesa és cego del esperit, porta l'ànima malalta, presonera de tenebres; viu tristament condemnat a un adormiment somort, passa no més pel planeta am les portelles tancades, atravessant la planura séns oir remor de fulles, cant d'aucells, sorolls de mar, ni murmuri de cascades.

Santiago Rusiñol Obra completa

***

Quan la bellesa's desperta, obre les portes del dia.

Quan s'adorm, encén els estels del cel.

Quan passa, els nuvols ho saben, i, vestits d'or i de porpra, la segueixen majestuosos via enllà, fins al carro de l'aurora o l'hermosa despedida de la posta.

Quan s'atura brota tot un camp de flors, s'aixeca alguna obra d'art, s'escampa un raig d'harmonia, o la poesia's desvetlla i canta cants de ventura.

Quan somnia, somnien tots els poetes.

Quan plora, tremolen totes les ànimes.

I quan resa, calla l'home, calla'l vent, callen les veus de la selva, i s'entreobren els finestrals de la gloria i s'agenollen els angels.

***

A voltes camina trista, i s'atura prop de l'aigua, i l'aigua plora, sota'ls boscos.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A voltes besa l'infant que troba prop del camí, i l'infant creix celistiat d'hermosura.

Devegades canta, al compas de la lira, cançons d'amor al poeta, i el poeta mor cantant aquelles cançons dictades, i neix un bosc de llorer a la vora de la tomba.

Devegades entra al temple, i el temple, vestit de pedra, s'adorna de cresteries, de vidrieres enceses i d'hermoses brodadures.

Ja puja ane les montanyes, i les montanyes es catifen, i es coronen la cimera de la boira.

Ja baixa an el fons del mar, i amaga en la fonda i verdosa transparencia'ls corals i mareperles, les algues descolorides, les vagues fosforescencies, les petxines nacarades que dormen el silenci etern a sobre'l coixí d'arena.

Ja entra a les baumes de roca, i sota la fosca nau escolta la veu de l'aigua caient somniosament, gota a gota, de la blanca estalactita.

Ja's banya en els estanys de plata, dicta llegendes a cau d'orella de les ruines, es deixa anar voluptuosa riu avall, emmirallant les ribe-

Santiago Rusiñol Obra completa

res, daura'ls cims dels campanars, poetisa'ls cementiris.

I sempre, sempre allí on passa deixa rastre d'hermosura pels ulls que saben gaudir-la.

Oh bellesa! Ditxosos els que t'escolten i et veuen, els que se senten tremolar a ta presencia, els que endevinen ton pas i t'adoren com a imatge soberana, els que't cerquen per besar ta cabellera, els que ploren ton ausencia, els que a tot'hora't somnien, i els que per ta gloria resen.

Per resar-te, els rosaris són el marbre, l'arc-del-cel i les cordes de la lira; l'art és l'eterna oració, i els teus devots els artistes.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Primitius

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Primitius

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

III

Als Primitius

Pintors del claustre, ànimes mistiques planant per sobre dels nuvols, poetes del cel treballant en els codics de la fe, potser haveu sigut els unics que en l'allunyament del món haveu poblat eixa terra am les visions d'altres regnes.

Les figures que pintàreu i esculpíreu són figures immortals. Les santes dònes que creàreu són alades i vagament vaporoses; sos cabells són de clar color de lluna, sos fronts són copes de calzers, i els seus cossos són columnes

Santiago Rusiñol
Obra completa

que s'estiren. La bellesa que mostràreu és la bellesa que baixa del foc d'or dels finestrals, robant an aquelles flames la corona d'aureoles, el color blau pels seus ulls, i les tintes mustigues pels llavis. L'expressió que reflexàreu és la llum de serafica mirada; l'ignocencia de la boca que perfuma, l'encens de mirra dels psalms, i el bany de la vaguetat; i l'art que ensenyàreu als homes fou un trocet de la gloria descuidat aquí en la terra per santa misericordia.

Oh serafics primitius! L'oració a vostra memoria és un bes a la memoria de l'art; és un crit a vostra ombra, demanant consol i amparo; és suplica al vostre exemple que guii la nostra vida, perduda i extraviada en les bardices del dubte.

Tu, dolcissim Beato Angelic, coloma divinisada, explica-ns on t'inspiraves, quins serafins et dictaven, quins arrobaments senties, quins misticismes ploraves, quins extasis t'enlairaven per donar la santa vida a les beatiques figures que am tant d'enamorament brodaves en tos retaules.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Tu, Leonard, pintor i poeta a l'hora, arquitecte i music a la vegada, diga-ns d'on treies la mirada de tes verges, plenes del gris de la terra i del blau hermós del cel; de tes verges que suplicaven, donant, com si son cor perlejés en la dolçor de ses nines i el somriure de sos llavis tingués l'atracció del bes i el temor de la virtut; de les verges modelades i brunyides am pensaments amorosos, sense plecs de sofriments ni boires de desenganys. Diga-ns d'ont era aquella hermosa Gioconda, inspirant la confiança d'un amic i el respecte d'un confés; imatge casta i serena per vuidar els secrets del cor, nuvol fet dòna per gracia misteriosa, i dòna ideal per virtut del teu poder. Diga-ns d'on treies els paisatges aureoles voltant tes visions serenes, vels suavissims amanyagant la teva obra; i diga-ns lo que resaves, per resar tes oracions i esperançar-nos resant-les.

Tu, enigmatic Boticelli, lira dels boscos, poeta dels mitjos tons i de les linies perdudes, simbolista enamorat de les flors esgrogueïdes, de les plantes malaltices, de les curves modelades i de

Santiago Rusiñol
Obra completa

les mirades blaves; diga-ns ont és la grisenca primavera que trobares i fruires, la flairosa primavera convalescent de l'hivern i coberta de rosada. Diga-ns on cau aquella pluja de flors com papellones del cel, aquells lliris de blancura mitigada; diga-ns on són, i aquells llorers de les arteries daurades, i els arbres envellutats, i les planes d'harmonia. Diga-ns quin oreig sentien aquelles gases finissimes, deixant veure les curves més virginals de les dònes més somniades; quin encens duia'l teu art, quins psalms de color cantaven, quines espirals de mirra, quines harmonies d'orgue, quina canturia d'aucells i quin coro celestial t'ajudaven en tos somnis, per dir-nos lo que'ns has dit en tes subtilisades obres.

Tu, poeta de la mort, fantastic Organya, en quina nit de tempestat vegeres passar els avencs de l'eternisada fosca; i tu, Memmi, quina tarda asserenada vegeres les voliors d'angels atravessant la blavor de celistia serenissima. Tu, Van Eyck, ane quins jardins trobares les poncelles que't serviren de model; i tu, Memling, aon

Santiago Rusiñol
Obra completa

cullies les espigues virginals. Tu, der Leyden, quins torments destroçaren el teu cor, per coneixer gota a gota la rosada del dolor. I vosaltres, ruscs d'artistes, Donatellos i Massagios, Giottos i Filippo Lippis, Bolognas i Cimabues, Mantegnas, Credis i Gaddis, i tants altres formant professó sagrada, on sentíreu el remoreig de les harpes dictant-vos les melodies, on vegéreu la puresa del vostre Art, on decantàreu la testa per veure tremolar en somni'l romiatge de visions que passen en vostres obres.

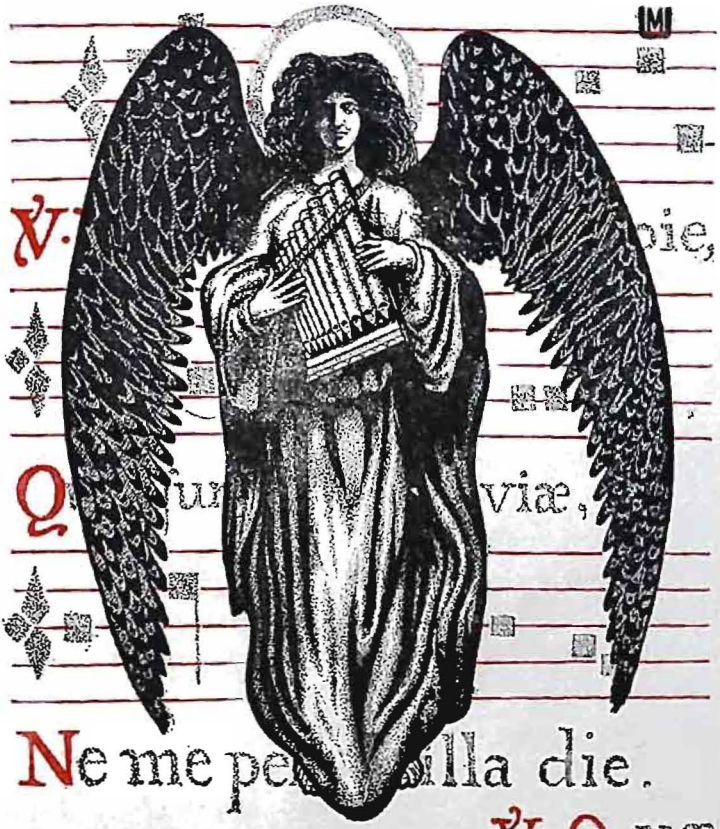
Oh vol d'artistes de l'ànima! Com reposa l'esperit quan les contempla! Com s'allunya de la terra! Com s'enlaira i es deslliga de la prosa que l'ofega! Com segueix enamorat l'imant de la fantasia que'l transporta a regions desconegudes! Com s'ubriaga de boira, s'enlluerna de mirades, s'extasia d'harmonies i s'ennobleix am l'exemple de vostra gracia divina!

Resant a vostra memoria, guieu-nos, artistes del cor; sostenint-nos en l'afany del amor a l'Art per l'Art, aparteu de davant nostre les prosaiques realitats i enceneu el llumet de la poe-

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Cant Pla

Santiago Rusiñol
Obra completa

℣.

ie,

Q. ui viæ,

Ne me pe illa die.

℣. Q. ua

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Cant Pla

Mortal distret, que passes, sense emoció, vida enllà, en ton romiatge; que passes sense escoltar-te; que portes el pensament com un rellotge d'arena, i el cor batent impassible; que dorms sense somniar i et despertes sense fe; prova un instant de cantar dintre'ls plecs interiors lo que't dicti'l sentiment, i sentiras com la teva ànima vibra, es desvetlla i es revifa, retornada de la mort que l'oprimia.

Compendras que la paraula és sols per parlar amb els homes, per fer-te entendre en la

Santiago Rusiñol Obra completa

terra; però que per moure i encendre les fibres de l'emoció, per expressar lo intangible, lo incorpori, lo que vaga o lo que vola, per definir els sentiments que tremolen sense forma, les aspiracions boiroses a un més enllà disfumit, l'exaltació de la fe i la set del ideal; per treure-s del fons del cor lo que'l cor sent sense forma, lo que desitja i sospira, lo que'l commou i l'halena; per parlar sense paraules, per parlar amb els Deus i els angels, sols el cant pot dirigir-s'hi am sa vaguetat suprema, ja que'l cant de veu humana, no avergonyint-se de dir lo que passa en l'esperit, vibrant del fondo de l'ombra, és l'expressió de les ànimes i és el llenguatge que parlen dintre la presó del home.

L'home no sap per què canta quan murmura una cançó, quan els llavis li demanen o quan l'empeny el seu cor; però tot lo que té de dir a lo que estima o desitja, cantant ho diu, sense que se'n dongui compte. Canta son ànima al sentir la soletat, que és sa benvolguda amiga; canta'ls sospirs del amor, quan l'amor vol recullir-se en florida primavera; canta'l crit de

Santiago Rusiñol
Obra completa

llibertat, al sentir-se presonera o tristament oprimida; canta al veure davant seu la dolcesa de la lluna, l'immensitat de la mar, la quietut de la nit o els espectacles del cel, ont endreça els seus desitjos; i canta am més sentiment quan escolta l'oració i esclata am veu de pregaria.

Repareu-la en la quietut del temple com s'envola vers les altres veus que canta! Com segueix embadalida l'oració! Com s'inspira i com batega callada, i com se desvetlla enardida! La pau de la llum difusa que baixa dels finestrals, l'ombra del bosc de columnes, el misteri dels altars, les llumenetes perdudes entre aureoles de boirina, la veu planyosa del reso, les melodies del orgue, ni la soletat del temple, commouen tant ane l'ànima com les veus majestuoses del cant pla, pujant com clamors i queixes.

Les onades de la mar ni les remors de les selves tenen l'amplaria grandiosa d'aquell cant, que ressona per les naus i s'enlaira a les agulles; les tempestats de l'atmosfera no commouen l'esperit com aquell chor imponent de l'humanitat que plora, que tremola i que suplica; ni

Santiago Rusiñol
Obra completa

cançó resada deu ser l'oració escullida, i la cançó més senzilla deu ser la més estimada.

No malmesa, és l'oració séns paraules, és l'oració despullada, la que entenen millor els angels, i la més pura que surt de l'impuresa dels homes.

Santiago Rusiñol
Obra completa

cançó resada deu ser l'oració escullida, i la cançó més senzilla deu ser la més estimada.

No malmesa, és l'oració séns paraules, és l'oració despullada, la que entenen millor els angels, i la més pura que surt de l'impuresa dels homes.

Santiago
Rusiñol
Obra completa

A les Piramides

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Piramides

Les piramides, «la casa de l'eternitat», «les rojes montanyes de ruïnes», lo meteix que'l Partenon, l'Alhambra i les grans catedrals gotiques, són les obres que podriem mostrar als habitants d'altres planetes al ensenyar-los la terra; són les capelles del Art on resen d'admiració'ls devots de la Bellesa.

L'enigmatica montanya, arrelant-se en la foscuria dels sigles, llisa i trista, neixent al peu del desert i esperant el desert que torna, fou el primer monument i fou ja'l primer sepulcre.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Mai pels plaers de la vida l'home ha fet lo que féu pel misteri de la mort: aquells casals sense entrada, aquella pedrera augusta, aquell estoig immensissim, am la seca i arrugada calavera d'un Faraon «fill del sol», «hereu de la diadema», petit com els demés homes i enclotat en l'estret soterrani, amb el pes d'una montanya, dominant lo que fou el seu Egipte; mai per la vida s'ha alçat casal de tanta arrogancia; mai ha vist cap monument tanta riquesa, ni mai tanta destrucció; mai sepulcre ha trigat tant a enfonzar-se.

Com un turó de la mort, voltades d'arbres sagrats, d'estanys sagrats, d'obeliscos i sepulcres, vegeren an el déu Isis obrint les portes de vida, per tornar-les a tancar, allí ont el sol se'n va a la posta, esperant que's cloguessin am la mort, com llosa sepulcral darrera; vegeren l'Esfinge, immensa i fredament meditativa, sondejant el més enllà del destí; vegeren ciutats neixents, i les vegeren morir, una a una, en els deserts arenals extesos a vostra ombra.

Allí al lluny, vora de les catarates, la blanca

Santiago Rusiñol
Obra completa

ciutat d'Edfú, la de la lluita dels Déus, la d'aigua divinisada, la del camp contemplatiu, i la dels boscos d'acacies; allí Ani, la «ciutat de les columnes»; Nechen, la protegida, l'advocada a la blancura, «la ciutat dels grans d'arena»; més avall, Uelin, la bella ciutat florida, i Tebes, l'immensa ciutat d'Amon, la ciutat de les cent portes, la dels temples i ruïnes, la dels colossos de pedra, la de les tombes de reines, la dels ninxos soterranis, corredors misteriosos i escalinates amplissimes, «l'esposa de la victoria», la protegida d'Ossiris i malehida d'Ezequiel, la dels boscos de palmeres i la dels caminals d'esfinges. Més aprop, la santa Abidos, Meca del Nilo i Jerusalem de la mort, i sota de vostra mirada, l'ample Memfis, la ciutat dels grans sepulcres i la de mons soterranis; i arreu de la gran planura, viles neixents, palaus i fossars i temples, presidits per vostra ampla silueta.

Unica, ella vegé neixer a son entorn la religió misteriosa que féu oració an els astres i admiració a la Natura; la religió que féu sagrada a l'acacia i divina a la palmera; la religió del

Santiago Rusiñol
Obra completa

amor als arbres vells, al Ibis de ploma blanca, i a Not la deessa de la lluna, al sol fecundat de nit i criat pel meteix Isis, i als estels explicant els pressagis enigmatics; a l'aroma de les plantes i als encens del Orient; a la volta bronzejada i a la deessa del aire; una religió que creia en el somni de la mort i en el romiatge de l'ànima. Ella vegé, colrada per la bellesa, l'Art infant obrint-se com la poncella del lotus; la columna primitiva brotant del fons de l'arena, estriant-se poc a poc, coronant-se de capitells ufanosos com branques tendres de palmes i canyiçars de papirus, per a formar afilerades els grans temples d'incomparable grandesa. Ella vegé'ls geroglifics, emblema del pensament, vestir-se am colors encesos que infantaren la pintura; ella vegé en les amples parets llises el cisell que s'ensajava per esculpir els grans colossos i les ramades d'esfinges; sentí la musica harmonisada potser per primera volta, i mirà totes les arts brotar com els lliris d'aigua en les riberes del Nilo.

Mai cap riu, com aquell Nilo de plata, emmi-

Santiago Rusiñol
Obra completa

rallà monument d'historia tant vaporosa, ni mai cap obra del home s'ha mirat en ribera tant callada. Desde la bauma del laberinte d'Ossiris fins al Delta; desde Memfis fins al rosari de perles que formen les isles d'or abraçades per dos braços, cap riu al món ha devallat entre una cinta d'oasis com aquell riu venturós que mulla la vostra planta, ni cap tomba ha dormit el somni dolç que dóna tant gronxament entre flors, ni el relliscament suau d'aigua tant endormiscada. Cap riu corrent per la terra ha sentit donar més vida, tenint la mort a la vora, ni mai la mort, en el món, ha fecundat a la vida més aprop de ribera tant hermosa.

Oh piramides i oh Nilo! Obres mestres de la Natura i del home, ¡quina harmonia formen l'un prop del altre, quin alligament més complert! I quina oració per la vida! L'un corre sempre, baixa sempre, entre joncs i flors de lotus, reflexant, com algun dia, les acacies i palmeres; l'altra s'aguanta daurada, però s'enfonza poc a poc en el desert de la terra.

El riu reflexa ruïnes i l'aigua en baixa des-

Santiago Rusiñol
Obra completa

pulles; les piramides fornides, entre la polç del desert, reben sempre la groguenca polçaguera que'l vent s'emporta dels temples.

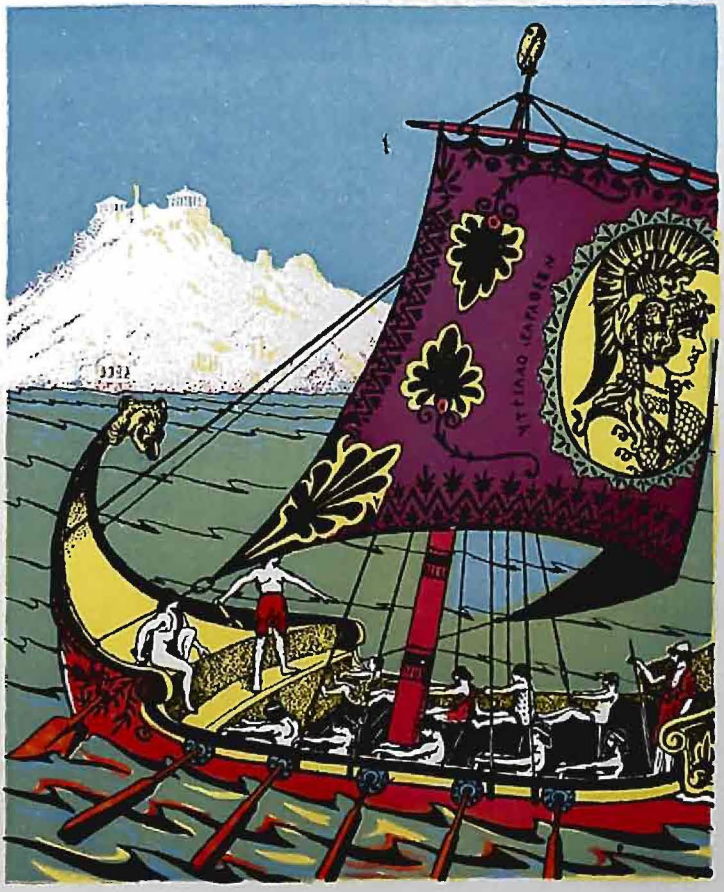
Aquells cauen, i també cauran les piramides.

I, caient, caurà l'obra més forta del home per resguardar-hi'ls seus óssos, en tant que'l seu esperit sempre baixarà pel Nilo, i el cant de son gronxament serà'l cant de la llegenda, que no mor mai en la terra.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Partenon

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

AL PARTENON

UN altre miliari senyalant el pas del Art per la terra són les ruïnes d'aquell daurat Partenon, d'aquella obra sobirana, d'aquell replà de l'escala de la gloria, marcant una plana perfectissima en el llibre de la suprema bellesa.

Per colocar aquella joia en el front d'aquella Acropolis que fou el farell del món, Fidies devia resar invocant els Déus de l'Olimpo, devia xuclar l'essencia de les obres d'Art madures, resumint-ne i concentrant-ne'l seu aroma, i nodrir el seu esperit am la recordança poetica dels poe-

Santiago Rusiñol
Obra completa

mes llegendaris cantant les heleniques grandeses.

Afrodita degué apareixer-li en somni, i serena i castament nua li degué mostrar les linies de sa classica hermosura per servir-li de model; Atenea degué donar-li'l do de sabiduria; Hesa degué dictar-li les grans estrofes de pedra i l'ampla estructura del poema; Apol, «el Sol que ilumina i l'inteligencia que inspira», degué inspirar el conjunt de la seva obra i aclarir la fosquetat de la concepció febrosa; i Jupiter degué completar-la coronant-la amb els llorers de sa gloria.

Homer desde'l fondo dels seus versos li recitava am veu llunyana les llegendes que Fidies marcava en els frisos i en la metopes del temple; les Muses es congregaven en els jardins del Parnas per recullir la bellesa i inspirar-la al noble artista; teixien llorer les Gracies, brodaven murtra les Ninfes, pujava Hercul les columnes i enlairava les estatues, per completar la gran obra i oferir-la gloriosa a l'admiració dels segles.

Santiago Rusiñol
Obra completa

El dia blau, per la Grecia, que Pericles obrí les portes del temple, fins els heroes entrebadaven les tombes per contemplar aquella joia, blanca de marbre pentelic i vestida am suprema perfecció; Diana s'omplí de flors aquell dia memorable, Vesta's coronà de verdes fulles de roure, Ceres adornà'l seu front amb espigues i roselles, Atenea's cobrí amb el casco d'or, l'Aurora's vestí de purpura i Proserpina de rosa, les Naiades i les Nereides nadaren fins a la platja, i les verges de la Jonia i els joves rapsodes de Atica cantaven himnes a Apol i alabances a Minerva.

Mai monument ha vist entrar en els seus portics tants artistes i poetes, tants savis i filosops, tants homes dels que llencen les idees, com rosada precursora de fruits d'or, segles enllà de l'historia. Socrates saludava'l temple acompanyat dels seus deixebles, mentres Tucicides somniava ses estrofes i Herodot fullejava amb el record els fulls escrits per sa patria; Eschil meditava les tragedies a l'ombra de ses columnes, en tant que'l geni de Sofocles idealisava l'art

Santiago Rusiñol Obra completa

dramatic; Aristofanes passava, i passaven Aristotil i Plató, Xenofont i Alcibiades, Anaxagores i Euripides, i tants altres, en gloriós romiatge, inspirant-se i recullint la polcina que fou la llevor sagrada que sembrà l'Art a tants pobles. Mai monument ha viscut entre més selectes obres, de perfecció més serena i proporcions més harmoniques: la porta dels Propileus al costat del temple jonic d'Atena Nice, obra mestre i rival del Partenon; la Pinacoteca aprop del gran Erecteu, amb els sepulcres dels heroes, la font de Poseidon i les blanques cariatides; l'immensa estatua de la classica Minerva i les columnes de Polies voltant la creació de Fidies, com admirable museu servint de capça a la joia. Mai monument ha sentit la riallera dolcesa d'un cel més seré i més blau, el cel de Grecia, immortalisat pels lirics i cantat amb estrofes de dorada poesia, anyorat pels emigrants i somniat pels Déus meteixos, ample i grandiós, i vestit de nuvols blancs com plomes caigudes de les ales del amor, i ple de constelacions i de ramades d'estrelles; mai monument ha viscut més ado-

Santiago Rusiñol
Obra completa

rat, ni mai ha vist a ciutat més venturosa recolzada an els seus peus, l'hermosa Atenes, am ses files de muralles lligant-la com cinta d'or, vorejades de jardins; am les llargues galeries de columnes ombrejant les olimpiques estatues; amb el temple de Teseu, blanc com la neu, vora'l gimnas del Iliso, i el teatre de Dionisos, am l'extesa graderia plena de color i vida; el barri de la Ceramica entre toies de xiprers, de llorers rosa, de platans i de baladres; i al lluny els temples de Pales i les columnes de Nemesis, i al fondo el mar, el mar més blau de la terra, el mar brodat de puntets d'escuma, d'enfilalls d'isles teixides al seu mantell i de voliors de barques am la vela porpra extesa, com gavines anyoroses volant vers la seva patria.

En aquells puntets de llum, els mariners que tornaven de les llunyanes colonies, de Dioscures i Teodossia, varades als peus de l'Asia; de Naucratis, fondejada a les ribères del Nilo; d'Empuries i Siracusa, a les costes ponentines; els mariners que tornaven, al veure el seu Partenon, blanc, allí enlaire i adorat pels besos de

Santiago Rusiñol
Obra completa

Helius, diu que ploraven de goig, que'l seu cor batia d'admiració i entusiasme, i que, drets en la proa del barco, de cara a l'augusta silueta, cantaven l'himne a Atenea i les glories i belleses del seu temple.

Com els mariners de Grecia, tot lo món les ha cantades desde'l dia que brotaren ses columnes de l'inspiració d'un poble; tot lo món ha saludat l'obra mare d'un art que ha extès sos fills per la terra; l'obra perfecta i serena de portentós equilibri entre l'idea i la linia; l'obra classica de proporcions sense macula; l'obra més majestuosa que l'home ha alçat a la forma.

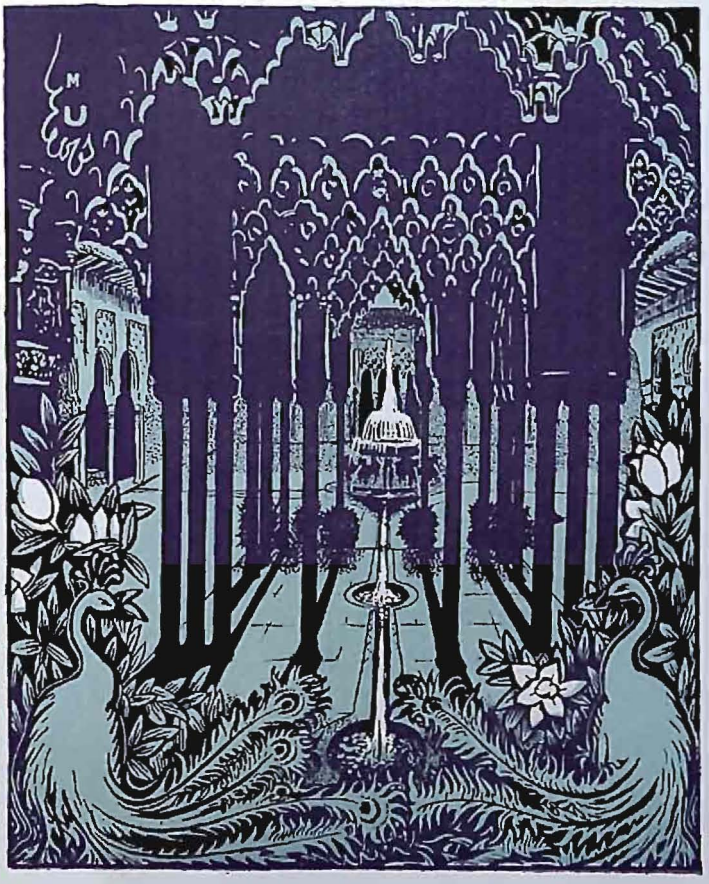
Per enlairar l'esperit faltava solament an el temple que'l frontó, obert de braços mirant encara a la terra, s'enfilés buscant els nuvols, i nuvols amunt fugís vers regions desconegudes.

Allavores l'oració que ara resem els pobres fills de la terra l'haurien resada els angels, allí al vespre, al reposar en les agulles, com mistiques aurenetes.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A l'Alhambra

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A L'ALHAMBRA

SOTA'l vel d'una tebia nit d'istiu degué dormir-se un poeta, i, ubriagat per l'encens del Orient, degué somniar en un palau que fos la visió del somni.

Degué somniar que en el cim d'una montanya voltada d'una planura ombrejada de llorers hi neixien un esplet de columnetes de marbre, blanques de cera i dolcissimes al tacte; que a sobre de les columnes s'hi posaven els més brodats capitells, sostenint a sobre'ls arcs un teixit d'estalactites flonjes com la blanca escuma, plo-

Santiago Rusiñol
Obra completa

rant nacre, destilant perfum de cedre i deixant passar, entre estrelles de porcelanes brunyides, la pau d'una llum suavissima i somortament velada. Degué somniar que d'entre les filigranes, d'entre les blondes, d'entre aquelles parets intimes i recullides, l'aigua hi cantava la melangiosa cadencia que resa al topar amb el marbre; el cant dolcissim que'l gotejar de la font murmura pausadament sobre la taça d'immaculada blancura; el plor somort d'acompassada tristesa que dringa de tant en tant sota la deserta nau, portant el compas del somni i el gronxament de les hores que s'escorren silencioses. Degué somniar que'ls pebeters nacarats escampaven per les cambres la boira del Orient, l'essencia voluptuosa de les planures d'Arabia, la boirina consagrada al encens d'indolencia. Degué somniar en un palau tancat com una arca santa, on les hurís somniaven darrera les gelosies, es banyaven a l'ombra dels llimoners en les alberques de plata, s'adormien al remor d'una cadenciosa musica meditant les paraules del Profeta. Degué somniar en un pa-

Santiago Rusiñol
Obra completa

lau reclòs dalt d'una montanya, d'on sortia una tebia fumerola feta de fum de sospirs, de sonores vibracions, d'alenades de pregaria i d'amoroses promeses i sorolls somorts de besos.

Aquell somni del poeta fou el palau de l'Alhambra, fou el somni que entreveia aquell claustre d'Orient, aquella obra harmoniosa banyant-se en un bany de cel, aquella capça exquisida, estoig de lampares d'or i aromatiques palmeres, de cambres misterioses i jardins brodats de murtra, de califes visionaris i sultanes encantades; fou el somni tornant-se obra venturosa, desde on mirar-se la vida escorrent-se endormiscada i somrient contemplativa; fou el somni d'una arcova delitosa, per esperar aquí en la terra el cel promès pel Profeta.

«Cada una de les Arts,—deia la meteixa Alhambra,—m'ha enriquit am sa bellesa i m'ha dat son esplendor i hermosura. Aquell que'm veu i em contempla jutja per mi la ventura de l'esposa, que desitja engalanar-se i logra lo que desitja. Quan el que'm mira repara atentament

Santiago Rusiñol
Obra completa

mos encisos, la mirada dels seus ulls mira enganyada. Creu que la meteixa lluna, plena i ditxosa, aquí viu, i que pels meus ha abandonat els seus regnes. No estic sola, que'ls jardins admirables que contemplo jamai els ulls els vegeren, ni'ls homes els somniaren.»

Sols la vaguetat del somni, prometent lo que no dóna, visionant l'halé infinit de bellesa que esborra la realitat, recorrent i penetrant en les regions de l'ombra on viu l'imaginació, deixant veure les coses incorporals vestides am lo impossible, sols en somni's podia concebir aquella obra afinadissima, subtil com clara bombolla, brodada com blanc mantell de sultana, suavissima com antic marfil de la India, flonja com ploma de l'Ibis, i com telaranya de blondes sospesa per dues boires sota'l blau d'un cel purissim. Sols en somni's podia imaginar aquell estany dintre d'un pati voltat de murtra i de marbre, reflexant en les llises i quietes transparencies els riços i filigranes, els dibuixos enigmatics i les geometriques figures, i destriar-les com ondes de forma meravellosa en es-

Santiago Rusiñol
Obra completa

pirals i rodones fetes d'espigues de plata; sols en somni's podia veure alçar aquella torre de Comarès, encesa pels raigs del sol i pels preceptes de Mahoma, poblada de poesia, arropada de rajoles irisades i d'artesonats de cedre, seria com una meçquita, alta com un minaret i majestuosament clavada als peus de la ciutat mora; sols l'atreviment del somni pogué sospendre allí enlaire aquell mirador de Reina, penjant de ses columnetes com un niu blanc d'odalisca; sols en somni's podia penetrar en aquells banys soterranis on la frescor de l'aigua's tebiava dolçament per l'escalfor de la llum; sols en somni's podien somniar els jardins teixits am boixos i ombrejats de glorietes, les fonts besades per flors, les cambres de blancor mate modelades pel contacte de la dòna d'Orient, patinades per l'halè voluptuós de favorides donzelles i brunyides per peus petits i descalços; les intimes gelosies trepades en les parets més espesses; les arcoves arracerades a l'ombra d'estalactites daurades; i aquell pati dels Lleons, aquell pati d'incomparable hermosura, marc real d'ena-

Santiago Rusiñol
Obra completa

morats «vessant ventures eternes», mirhab de tot l'Occident, perla al cor d'aquella Alhambra, sagrari d'aquell harem, font de marbre on begueren el doll de l'inspiració tot un poble de poetes i on decantaren els ulls les hurís enamorades i les verges del Profeta.

Somni va ser aquell palau; somni dolç d'una vesprada d'amor; somni oriental de serena nit d'istiu.

Encara avui, en la tardor d'aquell pati, enclòs entre ses columnes, tebi i discret, arracerat i tranquil, voltat de jardins i claustres, am la purissima taça «on marbre i aigua's confonen séns saber si és el marbre o bé és l'aigua'l que rellisca», encara avui es desperta d'aquell somni un sentiment d'anyorança, d'amor mig borrat pel temps, de cementiri del cor i ilusions desvanescudes.

Encara avui l'oració que l'ànima s'encomana an aquell palau d'amor, am ses blondes despintades i ses parets envellides; és l'oració a la memoria de la joventut perduda; és l'oració del record que inspira una flor pansida trobada

Santiago Rusiñol
Obra completa

entre 'ls fulls d'un llibre; és la plana d'ilusions confosa i descolorida; són les cartes amoroses lligades am seda vella, que'l cor repassa enternit al decantar la vellesa.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Catedrals Gotiques

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Catedrals Gotiques

Si per la mort s'alçaren les piramides; si la devoció a la forma aixecà'ls marbres del Partenon, i pels plaers de la vida's brodà la meravellosa Alhambra, per les ancies de la fe l'humanitat fervorosa sembrà arreu de la planura les gotiques catedrals, arrelant-les a la terra i enlairant-les fins als nuvols.

En el camp del misticisme, quan l'esperit extengué les ales dels seus desitjos, semblà neixer una brotada de pedra que, regada per les llagrimes dels homes i assaonada pel pensa-

Santiago Rusiñol
Obra completa

ment dels artistes, s'aixecà com un gran bosc d'agulles i cresteries. Allí on se plantava una creu, com una heura misteriosa que s'abracés als seus braços, sortia una catedral emportant-sen cel amunt el simbol del cristianisme; allí on l'oració's deturava, floria un ram de columnes; allí on queien de genolls els pelegrins de la vida per invocar l'esperança, veien la forma d'un temple que, creixent d'entre bardices, els hi senyalava'l cel; la terra dava per fruit obra d'art espiritual, cada planura tenia sa cristiana silueta, cada poble'l campanar destacant-se de les cases arropides, i les montanyes desertes veien pujar altres montanyes més esveltes i flo-rides, més airoses i brodades.

Aquelles masses de pedra eren els llibres sagrats ont els homes apuntaven les miseries, els temors, les glories o desventures, i on llegien les llegendes dels seus sants i els seus profetes; era l'arca espiritual ont explicar els sofriments, ont implorar la pietat, ont exaltar la fe i on renunciar la vida; eren la casa sagrada acullint els desgraciats sota un toldo de bellesa,

Santiago Rusiñol Obra completa

el mantell amorosissim pels que senten fred a l'ànima, la cabana prodigiosa, l'hospital dels anyorosos i el tebi palau dels pobres.

Tot lo que'l cor desitjava i no ho trobava en la terra, demanava an els artistes que ho gravessin a la pedra; tot lo immortal que entreveia engrandit en els regnes del insomni, feia escriure-ho als poetes de la fe sobre les amples fatxades; tots els temors i esperances del més enllà de la mort, tot lo gran pels exemples o els records, tot lo hermós del passat o del pervindre, tots els poemes i llegendes dels primers jorns de la terra i dels darrers sospirs del món, els apuntava en el temple per llegir-los a tot'hora. Afilerades en l'entrada les figures dels apostols presidits per la pura silueta de la Verge, graciósament inclinada amb el Redemptor en els braços, eren les santes estatues recordant l'historia santa; els profetes arranglerats en els frisos, els poetes immortals dels cantics que l'anunciaren, i els martirs am la palma del martiri els que moriren per ella; els angels en les puntes de les fletxes, eren les aus de mistica vestidura repo-

Santiago Rusiñol
Obra completa

sant en sa volada; els monstres apocaliptics, els dragons i les serpents, les fantastiques figures, eren els simbols del mal, arropits en les esquerdes esperant la temptació per emportar-sen les ànimes an els avencs de la fosca. La bondat al costat de la malicia, la virtut contrastant am la luxuria, l'amor a vora del crim, les tenebres del infern prop de l'aurora del cel, decorant aquelles pagines, ensenyaven al creient tot el fondo de miseries de la pobra humanitat, al costat de tot un doll de promeses. El temple era una gran suplica i una lapida sagrada, un crit sublim d'agonia i una branca d'esperança, un miliari de les llunyanes llegendes i una foguera gloriosa iluminant an els homes pel fosc camí de la vida.

¡Quantes voltes el pelegrí de l'idea, parant-se davant de vostra portada, ha sentit l'inspiració que neixia en el fondo de sa pensa! ¡Quantes voltes el malalt, ferit de dubtes, fullejant vostra bellesa, ha sentit neixer una fe reconfortant-li l'esperit! ¡Quantes i quantes vegades el que ha provat de llegir-vos, entrant en el cor del llibre,

Santiago Rusiñol
Obra completa

ha sentit alleugerir-se, ha sentit idealisar-se, ha sentit aspiracions d'un amor lluny de la terra! Oh gotiques catedrals! Sols am l'ajuda dels angels els artistes de la fe pogueren edificar-vos; sols dictada desde enlaire, l'hermosura misteriosa podia baixar an el món; i sols la comunió devallada de les gases de la gloria podia inspirar la forma de vostre ideal drapatge teixit com mantell de reina per abrigar el fred de l'ànima.

Per ella varen alçar-se aquells casals portentosos; sols per ella varen juntar-se les pedres, aixecar-se'ls campanars, cloure-s les gotiques naus, per dar-li reculliment; an ella tant solament varen cridar les campanes, varen obrir-li les portes i tancar-se'ls finestrals am papelloneig de vidres, per amparar-la ane l'ombra; ella i sols ella podia viure en el temple, estatica i embadalida, i aspirant resos i musica, prompte a volar cel enllà, amb el nuvol de l'encens que puja com les columnes i s'allunya de la terra.

Ditxosos els que, lluny d'ella, s'amparen a l'ombra santa! Ditxosos els que s'acotxen a sota vostre dosser, i ditxosos els que hi resen! L'ad-

Santiago Rusiñol
Obra completa

miració que sentim, la pau de que reposem, i el benestar somniós que l'obra d'art ens regala an els que resem per l'art, pels que resen am la fe, la fe deu esperançar-los am dolcissims aromes i balsamics misticismes, deu visionar-los d'aurores i celisties lluminoses, deu mostrar-los la gloria, com catedral somniada tancant totes les estrelles sota ses naus infinites.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Ruïnes

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A LES RUÏNES

CAMINANT de la terra; poeta que passes somniós per la llarga via Àppia de la vida buscant la darrera tomba; artista que cerques l'inspiració ruta enllà de ton romiatge, enamorat dels records, no passis mai prop d'unes ruïnes sense aturar-te un moment i resar sobre les lloses trencades.

Abans de seguir endavant llegeix aquell llibre escrit en tosques lletres de pedra, mig borrades i confoses; llegeix-lo amb els ulls del sentiment, i veuras, al fullejar-lo, àm quin condol

Santiago Rusiñol
Obra completa

explica l'historia de sa passada grandesa seguida del abandono i la mort; sentiras, d'entre la runa, am quina queixa d'un eco que va apagant-se repeteix el cant de gloria d'un dia; compendras que poc dura eixa gloria que ambiciones, que depressa s'enfonzen sota la pell de la terra les obres més enlairades, i com s'assequen les arrels dels llorers més ufanosos.

Llegeix el llibre caigut, que llegint-lo i contemplant-lo gaudiras la bellesa d'un gloriós acabament. Veuras sostres enfonzats sobre'ls mosaics i les lloses, i d'entre'l pilot de runa veuras creixer un bosc novell de tendres i humides fulles i enfilar-se per fugir de sa presó buscant la claror del cel; veuras les parets espesses plenes de llargues ferides, i en cada esquerda una renglera de flors seguint les aixutes venes; veuras les finestres vuides, amb una taca de blau darrera de la columneta blanca, sostenint el capitell mig coll-tort, allà dalt, entre'l desert d'una paret llisa i ampla; veuras entre'l pedregar les lapides que s'enfonzen i les lletres que s'enterren poc a poc; veuras les tombes vuides

Santiago Rusiñol
Obra completa

i obertes que han entregat a la terra les despulles que guardaven; les columnes ajegudes, les estatues trocejades, les torres obertes de dalt a baix; i veuras l'heura, l'amiga de les ruïnes, enfilant-se pels pilans, abraçant els capitells, corrent a lo llarg dels frisos, penjant en garbes brunyides, estrenyent a les despulles i xuclant la seva sava i nodrint-se de soletat i hermosura.

Si passes per les ruïnes a la naixent claror de l'alba, sentiras aquella humida frescor propia tant sols dels paratges on la rosada purissima humiteja l'abandono, i gaudiras l'aroma d'aquelles plantes, crescudes am la llibertat que'ls dóna l'oblit en que són tingudes; si les contemples a l'hora que'l sol les crema, a l'hora que'l sol les pinta de sa daurada patina, a l'hora que les vesteix de la tunica groguenca que les fa venerables i harmonioses, les sentiras palpitar, rejovenir-se, com si volguessin brotar altre cop i de nou aixecar-se majestuoses; altra vegada, al morir la llum del dia, destacant-se com estranyes ossamentes d'un cos mort, sentiras el

Santiago Rusiñol Obra completa

secretament amb el reflexo de lava del astre d'etern silenci.

Mai com llavores, en la soletat blavenca de l'indecisa claror, resaras l'oració de despedida a l'obra d'art, que s'esborra per fer lloc a la brotada novella; mai sentiras l'intensitat d'emoció corrent tots els mitjos tons de les fibres més sensibles, mogudes de plany i admiració a la vegada; mai compendras, com llavores, que l'obra d'art que agonitza l'acompanya a bé morir una ignota Providencia: el destí, que enderroca d'un sol cop, entre vulgar polçaguera, l'obra pedestre i prosaica, i la majestat divina vetllada per la bellesa, que patina les ruïnes, nascuda en breçol d'art, que les conserva més temps per admiració del home, que hi guarda els records vivents de joventut gloriosa entre les nobles arrugues que poc a poc els abriga, extenent-hi al seu damunt un mantell de verdor eterna.

¡Oh caminant de la terra; poeta que passes somniós per la via Appia de la vida buscant la darrera tomba; artista que cerques l'inspiració

Santiago Rusiñol Obra completa

ruta enllà de ton romiatge, enamorat dels records, no passis mai prop d'unes ruïnes sense aturar-te un moment i resar sobre les lloses trencades!

No despertis el seu sòn, no moguis ni profanis aquelles dormides cendres, no restauris aquelles pedres caigudes, que la Bellesa hi arrela i es nodreix dels records que l'assaonen, i les ruïnes són llibres vells i complerts am l'ultima plana escrita.

Inspira-t en sa grandesa caiguda, resa callat, i edifica la teva obra més enllà, que queden altres turons per coronar-los d'Acropolis.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Campana

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A LA CAMPANA

Si algun objecte vestit am la materia sembla tenir una ànima a dintre, una ànima que parli, que plori, que canti i que sospiri, ets tu, oh campana!; tu, que am la veu de bronzo remous en el cor del home les alegries i les tristeses més intimes, aquelles que no traspuen a fòra guardades en els fulls arracerats de la quietut més fonda.

Sospesa al cim del campanar, voltada sempre de nuvols, de llum, de serenes i d'estrelles, a tota hora respires aquella santa soletat de les

Santiago Rusiñol
Obra completa

altures, feta de gases d'eter, on les veus no hi arriben i hi arriben els sospirs; on la paraula no hi puja i les pregaries hi volen; on les ànimes hi passen al llançar-se a seguir la ruta espiritual de son romiatge invisible; sola allí enlaire, voltada de flors d'escletxa obertes de cara al cel, de flors regades pel meteix petó dels nuvols i voltada de remolins de falzies xisclant a ton entorn com vol d'esperits malalts, vius la vida del aire, et nodreixes de soletat i quietut i et bronzejes de la puresa que't volta. Ton cor tant sols respira les cançons virginals fetes de sorolls d'espai, i verges les tornes al home, que les escolta baixar abraçades am les veus de la Natura.

Lluny de tot lo del món, lluny de les passions petites, lluny del fanc de la terra, no parles més que en els moments més solemnes. No parles més que quan té d'alçar-se l'ànima i corre vers la llum del ideal, quan brota una nova flor en l'aspre jardí dels homes, quan el plor té de regar alguna tomba, quan l'esperit fuig del cos, quan el cor s'enfosqueix, quan se té de resar,

Santiago Rusiñol
Obra completa

d'invocar i de sofrir... allavores tu parles i ta veu va seguint els tristos batements i el compas misteriós de les veus ofegades; ton batall acompanya la negra professó dels endolats del món, que s'abriguen de fosca per amagar sa tristesa.

Tant sensible ets, oh campana!, per tot lo que't rodeja, tant hermosa tens l'ànima, que sempre ta veu pura respon als sentiments que'l temps t'ensenya. Si el cel és blau, serè i brodat de nuvols, i extén la cortina alegra, ta veu vibra allí enlaire com copa d'or batent sobre cristall de roca, com soroll d'aigua gotejant sota volta de plata; si el cel és gris, extès com mantell de dol sobre la plana, ta veu es torna fosca, ton cant és mate i somort i com un sospir s'apaga a dintre de tu meteixa; quan xiscla'l vent al passar per les escletxes de ton trono, ta veu segueix al vent i amb ell s'envola, com crit d'esglaiadora agonia, a corre despietat, a aixordar les orelles de les plantes, a udolar sota les naus de les ruïnes, a entrar a les meteixes tombes, confós ton crit amb el xiscle neguitós de la ventada. ¡Que trista't queixes al sentir caure la pluja

Santiago Rusiñol Obra completa

sobre ta esquena de bronzo! ¡Que alegra que't despertes am la claror del dia! ¡Que melangiosa sospires al sentir-lo morir darrera de les montanyes!

Quan tos fills et demanen que'ls halentis, ¡am quin dalit respires el vent de guerra que't volta, i com retrona ton crit de banda a banda de patria! Ta veu és allavores un cant d'entusiasme, un ai! neguitós d'alerta, un vibrant tremolor rebotent per les serres, i, trobant un eco en cada pit, la sublim invitació a la marxa de victoria i la promesa cantada de santa independencia.

Oh campana! Grandiosa ets si toques a mal temps: sembla que'ls nuvols es revolquin sobre teu i els trons vulguin ofegar ton crit; solemne si estas callada sondejant la gran nau misteriosa; enigmatica i trista al comptar les hores de la vida que s'escorren incançables; i gran ets sempre: gran quan sospires, gran quan cantes o parles, i gran quan calles.

Gran ets sempre; però mai tes queixes de bronzo arriben al fons del cor com quan toques a oració. Mirant-te'l dia, que mor despedit de

Santiago Rusiñol
Obra completa

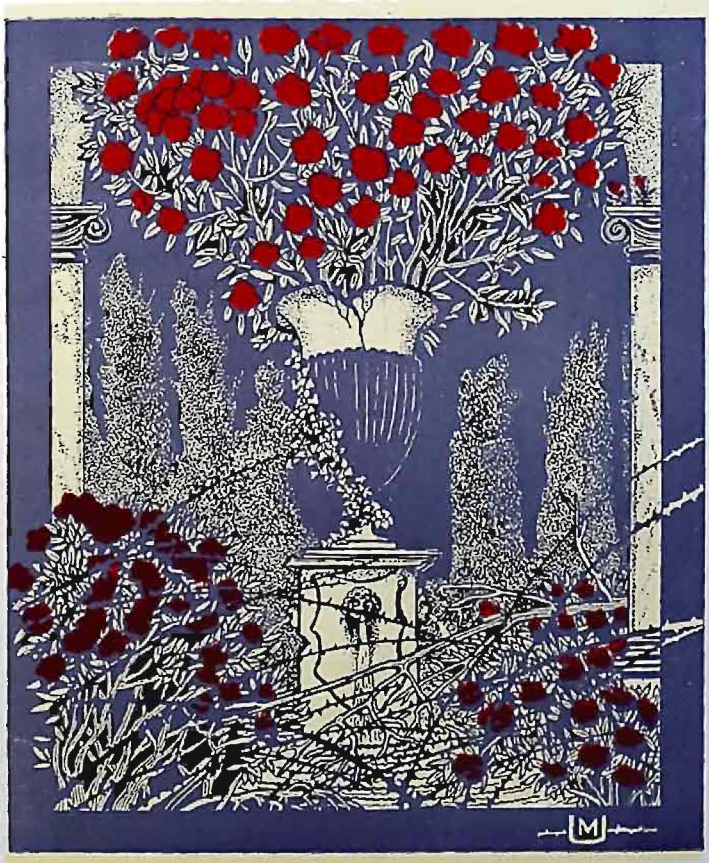
nuvolades enceses, veient el sol enfonzant-se poc a poc voltat de gases, sentint la terra adormir-se, no sé am quina emoció pregues per així fer pregar als que t'escolten. Cridats per tu, en aquella hora dolcissima, compareixen tots els records de la vida, en llims confosos se veuen anar passant les esperances borrades, en professó disfumida s'escorren els desenganys i passen muts de vergonya; cridat per tu, l'anyorament se desperta de tot lo que és lluny i s'estima, de tot lo que s'ha perdut, de tot lo mort altre temps; cridats per tu en el vuid de l'indecisa claror, s'abraça tot lo que plora i sofreix, s'abracen tots els somnis esborrats; cridat per tu, tot resa en la gran Naturalesa.

Resa'l dia que mort, la terra que s'adorm, l'home que calla, i els estels que allí enlaire puntejen sobre teu, mirant-te tremolosos.

Santiago Rusiñol
Obra completa

An els Jardins Abandonats

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

AN ELS JARDINS ABANDONATS

AL entrar en un jardí abandonat, l'aroma de ruïnes que's respira, de frescor marcida, de flor esfullada, d'heura i de murtra, fan gaudir l'esperit de l'essencia d'una obra d'art, envellida i poetisada.

D'aquelles plantes nascudes de noble sava, creixent amb el bon gust que'ls hi llegà son passat, enfilant-se per les branques i caient amb delitosa indolencia; de les parets de xiprers despentinant-se en garbes d'espessa molça; de les flors esclatades, plovent am colors malalts i

Santiago Rusiñol
Obra completa

sembrant la terra de fulles, se'n desprèn un perfum de voluptuositat perduda, de seda despintada, de sava esmortuida pel vent del abandono; dels brolladors aixuts, am la gleva assecada; de les amples escalinates am les lloses mogudes per l'empenta de l'herba creixènt entre les juntures dels balustres trencats; de les blanques estatues de marbres daurades de la patina del sol i ombrejades dels petons freds de la lluna, ne destila l'anyorament de la riquesa passada i la gran tristor de la grandesa caiguda; dels caminals alfombrats de margueride silvestres, dels esbarzers de fòra mirant sobre la tapia, de les pobres fulles seques arropides de fred sobre l'estany sense aigua, ne cauen tendres llàgrimes; dels satirs caiguts, dels gerros esquerdats, de les lloses trencades, de la terra que s'infla i els arbres que's desborden, ne queda un record de noblesa, de patina severa, de distinció suprema: la distinció de l'obra d'art madura portant el sentiment d'una hermosa agonia, i el record de ventures fugides.

Aquells caminals deserts, quasi barrats per

Santiago Rusiñol
Obra completa

la molça, sentiren el trepig de peus discrets i bellugadiços, saltant, com ara'ls aucells, per entre les fulles mortes; aquelles escalinates tenyides per la tosca del oblit, foren ahir modelades pel fregadiç de la seda; les baranes de marbre ploroses de la patina dels nuvols, van ser brunyides per les mans de mareperla relliscant indolents i fredament carinyoses; els estanys apagats, on se miraven les flors i relliscaven els cignes fent grans rodones de plata a sobre'l mirall de l'aigua, en son fons reflexaren siluetes vaporoses enquadrades per l'ampla verdura del fondo; les estatues de pedra, amagades per l'heura, eren amigues rivals de les estatues en vida, competint en hermosura; els bancs, arracerats en el misteri de l'ombra, sentiren el fresseig de prometences dolcissimes resades a cau d'orella; les glorietes de murtra i balsamic xiprer, desmaiades avui, i abans espesses i ombrivoles, com nius verds d'enamorats, ocultaren secrets entre els braços de ses branques, sentiren remor de besos i escoltaren juraments que feien brotar les poncelles i descapdellar les fulles; les plantes,

Santiago Rusiñol
Obra completa

avui desfetes, sentien el carinyo del cuidado; les flors ara marcides, l'amor de la mirada, i tot rebia'l caliu d'una amanyagada vida.

Aquet contacte amorós que palpita del fons d'aquelles vivents ruïnes; el rastre de grandesa morta entre'ls arbres que's renoven; l'ambient que corre entre soletats que parlen, dóna potser, als jardins abandonats, la tristesa de tota obra d'art caiguda, queixant-se am veu de llegenda; la Naturalesa verge treballant sempre incançable per sotscavar son esplet l'obra del home, empenyen sota terra per treure les flors de dintre tot matant les pobres flors forasteres, tenint secretament els refinaments subtils enllaçats per má d'artista; fa mirar am condol de simpatia la lenta destrucció que esborra les ilusions d'altre temps, desvaneix tot un llegat d'esperances i enterra somnis perduts, convertint en cementiri lo que fou breçol d'amors i toldo de cors ditxosos.

No'ls deixem sols, somniadors de la terra, an els jardins abandonats! Aneu-hi abans que s'esborrin els ultims records que hi niuen, abans que'ls arbres se morin i les glorietes s'enfon-

Santiago Rusiñol
Obra completa

zin, abans que caiguin els marbres i l'heura colgui les pedres, abans que'ls aucells ne fugin i les aus de nit hi entrin. Anem-hi mentres hi quedin drets els xiprers i els boixos arrenglerats; mentres es puguin llegir els noms gravats a parelles sobre les soques dels arbres; mentres siguin ruïnes vives i oasis de poesia. Aneu-hi, que vostre cor gaudirà'l lirisme de les linies grandioses escrites a pinzellades solemnes; sentirà l'aroma marcit i tebi am vaguetats decadents d'essencies esmortuides, rebrà'l consol i el repòs de l'obra ja envellutada per la dolçura del temps i el segell de sa noblesa i la fonda impressió que inspira la soletat dels passatges que expliquen sa vella historia amb estrofes de madura poesia.

Aneu-hi sovint a sentir-la, somniadors de la terra; aneu an aquell museu fet d'essencia de paisatge; anem-hi tots a resar per la bellesa enterrada en son meteix cementiri.

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Als Artistes Ignorats

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Artistes Ignorats

A vosaltres, rusc d'ignorades abelles, malalts d'ancia infinita, místics de l'esperança, aucells séns ales per volar allí on us vola'l desig, cossos perduts dintre un fossar sense lletres, el cor us endreça un record d'esma i us busca en la cendra grisa que cobreix la vostra anonima tomba.

En sa planura mirant-vos arrenglerats com fila d'angels de la desgracia, us veig amb els ulls fixos i vuids sondejant la cortina del misteri.

Us veig amb el cor inflat de sospirs negres,

Santiago Rusiñol
Obra completa

Us veig tornant d'un calvari sense flors.

Us veig morint pel cançament de viure.

Us veig pintats de fosca am groguencs d'amargura.

Us veig drets com fantasmes perseguint la montanya encesa, que fuig sempre de vosaltres, i veig un negre fosso entremig que xucla'ls vostres cossos, mentres allargueu febrosos la mirada d'agonia vers la flama de la gloria.

¡Que hores de febre per conseguir-la, aquella somniada gloria, que com sirena am grans ulls de color d'esperança s'escorria rient-se de vosaltres, quan tenieu prop dels llavis el seu manto de boira! ¡Que nits serenes sentíreu el remoreig de ses harpes murmurant-vos promeses a flor d'orella que us feien vibrar les cordes de vostres nervis! ¡Que vegades, am les mans juntes, li demanàreu que deixés apropar-se, que deixés adorar sos encesos dits de fada, que no fugís d'aprop vostre i us dongués un llumet de sa flama que iluminés la vostra vida!

Ella, fugint, fugint sempre riallera. Per ella coneguereu la llarga lletania de les miseries de

Santiago Rusiñol
Obra completa

l'ànima i la negror de la pobresa; somniant amb el cap sobre la taula o mirant el sol morir a la posta, devieu escoltar caure per dintre a la negra cova del cos els degotalls d'una tristesa infinita; devieu sofrir els defalliments que dóna la desventura; i a voltes, darrera d'una visió de colors lluminosos, com les formes dels nuvols que s'esborren de la planura del cel, devieu entreveure l'ultim raig de la fe agonitzant per vosaltres.

Lo meteix que'ls feliços i els mimats de la sort, sentíreu el formigueig concebut a les fibres del cervell; sentíreu l'empenta de l'idea que vol neixer; l'inflor nerviosa fent tremolar el nores que's vol fer obra, el fred als polços i el mareig que ella dóna removent-se en la fosca del misteri... i no tinguereu la força de llançar-la a la vida de la vida, o nasqué entre'ls plecs de la modestia, recullida i amagada com la perla en el fons de la petxina.

Allí en la blanca capça, ¡quantes vegades ha dormit la llevor santa que més tard florirà en el jardí d'altres artistes, l'idea mare, la debil llu-

Santiago Rusiñol
Obra completa

meneta de purissima claror que encendrà'l foc d'altres obres! ¡Quantes vegades d'aquella hermosa perla se'n faran collars falsos, que amb esplet de lluentor imitaran sa pell mate de seda! ¡Quantes i quantes vegades aquella llagrima modesta, brotada d'un geni desconegut, serà font d'inspiració on beuran els mimats de la Fortuna!

Ells l'obriran, l'hermosa capça blanca, i del fruit de son fruit se'n vestiran de llorer. Per ells la sirena de cabellera de plata tindrà caricies voluptuoses; ells passaran ufanosos per l'arc triomfal, alt el cap i florit de verdes fulles de roure; el poble'ls farà pas, en l'ampla via de son camí de victoria; tocaran per ells les campanes i els bronzos de la fama, son nom correrà a lo llarg dels frisos del temple, en tant que'l nom dels que no en tenen, el dels artistes ignorats, els que seguiren un camí estret, ple d'espines, i moriren en racer amagat de la terra, serà de lletres borrades, serà nom d'ànimes disfumides juntes en vol formant un nuvol llarg i blanc com cinta de retaule, extès allà d'enllà de la memoria dels homes.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Aquet nuvol ha regat i ha fet florir la bellesa; ha deixat com a rastre la polcina fecundant, l'empenta santa, el germen que ha fet creixer les espigues del art, que, granades després, es gronxen ufanoses per consol de la vida.

Alabat sia aquell nuvol, i alabats sien també els artistes ignorats que'n formen la seva essencia!

Perduts de la memoria dels homes, en va cercareu ses cendres en l'extés cementiri. Són potser els lliris blancs que creixen malaltiços entre els brins d'herba curta; potser les margueride puntejant la verdor, o potser l'aire d'art que rellisca en aquells llocs de silenci. Dessota les creus corcades i caigudes de l'ampla fossa comú, en aquell camp sense lapides, ni corones, ni lletres d'or, ni alabances, m'ha semblat pressentir-hi l'halè darrer de la darrera injusticia. Al costat dels panteons abrigats de llorer, de salzers que'ls acotxen i de xiprers que'ls senyalen, en un camp sense títols, dormen allí'ls artistes sense obres, els cors apagats d'engunies, els cervells somniosos cremats pel foc que no han pogut treure a

Santiago Rusiñol Obra completa

fòra, els cossos morts de tristesa, sense un sol anyorament que'ls hi porti una modesta corona.

Pobres artistes séns nom! Ni l'anonima oració, ni aquella que és filla de la pietat, ni aquella que és un sospir, ni aquella que surt perduda i arriba a la vostra tomba!

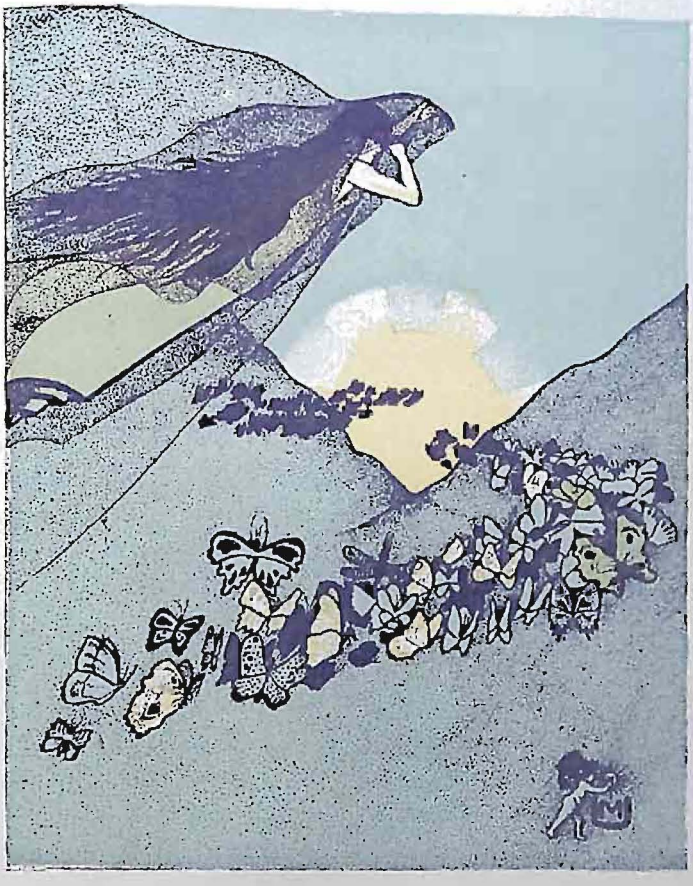
Passàreu la vida resant, i ningú resa per vosaltres; donàreu sava als grans homes, i ni una fulla sobrera de sa corona de gloria deixen caure sobre l'herba que us serveix de mortalla! Si senten les vostres cendres, deuen fruir de més pau que les cendres dels ditxosos; i solament el fred d'ironia deu corre pels vostres òssos, i am la llastima de mort deveu escoltar el trepig d'aquells que's varen fer homes xuclant-vos la santa essencia de l'idea que us matava, per disfreçar-se de genis.

Dormiu, artistes. Potser haveu trobat justicia a darrera de la vida.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Sol ponent

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Al Sol ponent

Adéu, astre del dia, roda d'aurora, estrella encesa que baixes solemnement an els abims séns fondo, com custodia majestuosa!

Abans de devallar an els avencs infinits, caldeja am tos resplendors els alts turons que t'aguaiten i envia tos besos d'or al front nevat de les serres, que la terra necessita l'encès amor de tos llavis per adormir-se a l'ombra que deixes al amagar-te.

Despedeix-te dels malalts que't necessiten, dels que temen la foscor, dels que'ls falta un

Santiago Rusiñol
Obra completa

abric quan tu no hi ets, dels que viuen de tu i am tu respiren; despedeix-ten, astre gloriós de la vida, i... triga a anar-ten, detura-t un ratet ran de la terra, baixa poc a poquet allà entre boires, que'l moment indecís en que t'enfonzes, el moment de celistia que destrenes, el moment de ta esplendida agonia, és el moment més hermós que'ls ulls del home gaudeixen.

És el moment més hermós i més ple d'anyorament; és l'instant que s'abracen les notes mortes del dia i les naixents de la nit; en que'ls pensaments més intims gosen vibrar banyats per la mitja llum; en que neda la tristesa am mantell color de purpura, amanyagant am ses ales els fronts gelats que la senten; i en que dicta l'oració les més sentides pregaries.

És l'hora misteriosa contant un altre dia que mor; l'hora dolcissima que'l cor demana altres cors per unir-se i bategar l'un ben apropat de l'altre; que les parelles d'aucells s'arropeixen sota una meteixa fulla; que'ls braços s'estiren per abraçar; que'ls llavis cerquen la vida a la font ubriagadora d'altres llavis que'ls esperen;

Santiago Rusiñol
Obra completa

que'ls ulls busquen la mirada per llegir-hi prometences, consagrades davant la santa agonia d'un sol que se'n va a la posta.

Fes-la durar tant com puguis, astre del cel, l'hora solemne i hermosa; fes-la durar pels que resen, pels que estimen i t'anyoren; atura ta roda d'or sobre'ls lloms de les montanyes, i després... ja que altres terres t'esperen per nodrir-se de l'alegria que dónes, segueix ton curs majestuós, baixa al abim, que allí al fons del ultim terme, com aixam de morades papellones, un vol de nuvols t'espera per encendre-s en ta llum, per pintar-se de carmí les seves ales exteses, per colorir-se de cadmium i retallar-se del foc de tes darreres mirades.
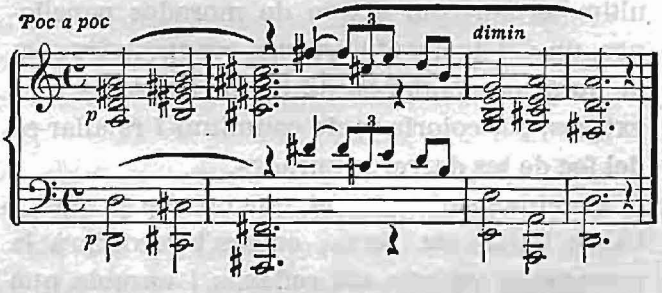
Camina poc a poquet, que un cop ja post a l'altra banda de serra, encara't recordarà la moradenca celistia, els reflexos i aureola que has deixat; encara't recordarà'l color que's torna boira arropint-se per les valls; el fum de les xemeneies enfilant-se dret enlaire per veure-t un ratet més; encara't recordaran els nuvols llargs i endolats que tornen en professó silen-

Santiago Rusiñol
Obra completa

ciosa de ton sumptuós enterro, que caminen cel enllà i passen com cinta negra davant de la blanca lluna que s'aixeca voltada de les estrelles.

Elles gosen puntejar quan t'acluques a Orient; l'arabe't plora dalt del cim del minaret; la campana t'envia les més melangioses queixes i et canten tots els aucells ses corrandes més hermoses.

. . . . . .

Adéu, astre gloriós del dia, roda d'aurora, estrella encesa, que baixes solemnement an els abims séns fondo, com custodia majestuosa!

. . . . . .

Com l'arabe i la campana, com els nuvols i

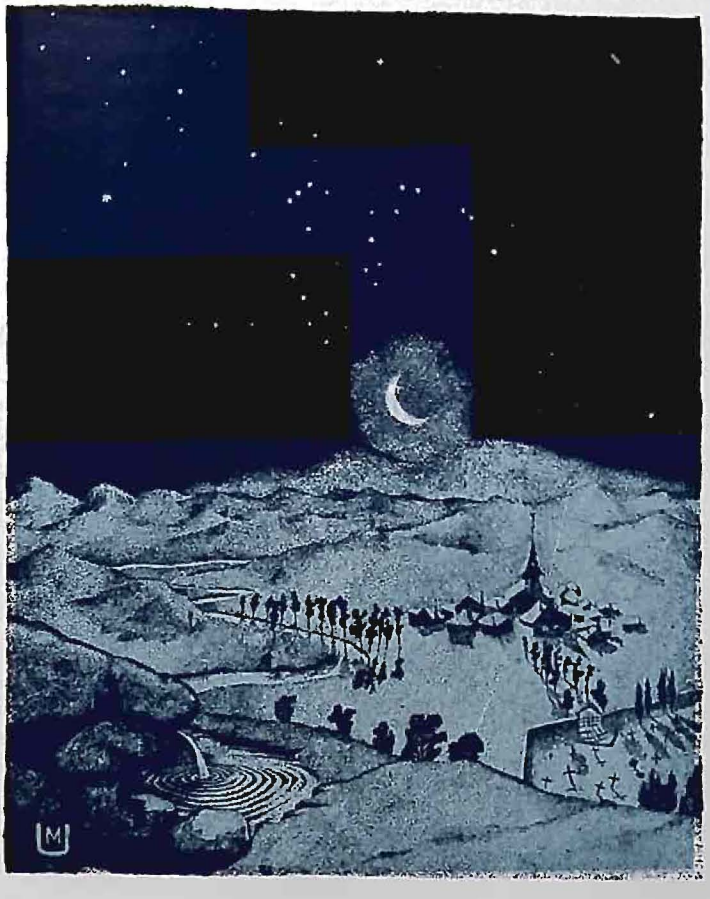
Santiago Rusiñol
Obra completa

els aucells, deixa-ns resar-te l'adéu que'ns inspira ta caiguda; deixa-ns remoure la cendra que deixes en nostre cor am ta esplendida agonia; deixa-ns cloure les parpelles del passat mentre dorms darrera de les montanyes; i deixa-ns esperar-te per quan tornis a besar-nos.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Remors de la Nit

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra com

A les Remors de la Nit

S'ha fet fosc. Els darrers desmais de llum s'han aclucat a Occident; els nuvols poc a poc s'han apagat, l'oreig ha mort, les estrelles comencen son tremolar a la morada cortina, i aviat el cel i la terra semblen un desert de fosca, una extesa vuidor séns limits, uns llims cendrosos perduts sota una volta apagada.

És la nit que comença; són les hores de misteri i quietut relliscant paoroses; les hores en que la por se desperta, els negres pressentiments se desvetllen, la mort deixa'ls xiprers i

Santiago Rusiñol
Obra completa

truca als hospitals, els foc-follets tremolen, els fantasmes s'aixequen de sos nius invisibles, deixant un baf gelat per tot arreu on passen, i se sent el tic-tac del rellotge duent el compas de la vida; és l'hora en que s'apaguen els darrers resplendors de les llunyanes finestres, i la terra s'esborra a la mirada dels astres.

Ja endolada i perduda, ja am les montanyes com ombres i el mar com manto negre, ja esblaimada i com morta, creuries, al contemplarla, que dorm el sòn de l'eternitat, que camina ensonyada per la ruta invisible del desti, a no sentir-la remoure i respirar entre'ls plecs de la foscor. No: la terra no reposa. Escolteu-la an aquella hora; escolteu-la apropant-vos a son cor, i sentireu com palpita i com somnia desperta, la sentireu tremolosa, la sentireu com una harpa que'l vent fa moure-n les cordes, i vibrant sota'l coixí de sos boscos i espessures; sentireu les melodies que canta, les notes baixes que resa i les pregaries que murmura.

Primer són veus indecises, veus que encara ressonen com eco esfumit del dia aclucat no

Santiago Rusiñol Obra completa

fa gaire; els ultims sospirs del vent al ajocar-se, l'esquella del remat dringant cadenciosament an el cercat de la carena, despertant-se un moment a sota de les estrelles; el goç que udola al lluny com plor de centinella fantastic, i algun crit de pastor ressonant per les serres. Després, am més silenci, són les veus de la terra que comencen a sentirse, les montanyes cruixint, els arbres somovent-se i les canyes esquerdant-se, confonent-se plegades am les veus de les aigues, am les cascades cantant am to de llunyana lira, dels rius gronxant els joncs i brandejant els salzers, i del mar al fons de les darreres negrures bramulant am veu fosca. Més tard, i escoltant els sospirs de la terra, les veus que s'endevinen són les veus misterioses que s'abracen i resen. Són potser els amors de les plantes besant-se les coroles, les lluites dels insectes i els somnis dels aucells; són potser els germens que treballen, els esperits que volen vers la via infinita, el frec d'ales de fada, i el manto de la mort que tot passant fressejen; és potser la musica me-

Santiago Rusiñol
Obra completa

teixa que neix i sembra notes, o són les remors de la nit abraçant-se am la foscor, que tot vetllant s'ensejen per crear l'harmonia.

Ella al matí, somniosa encara del misteri que deixa i fresca de la rosada en que's mulla, fa regalo an el home de les notes cullides, dictant-li al fons de l'ànima un ramell de cançons; ella li dóna aliment a son cor; ella li dóna'ls sospirs i les llagrimes, les rialles i alegries brotades de la terra, voladuria inspirada dels ais de la Natura, que brodades per ell són les cançons del poble.

Li dóna les cançons que, havent brotat de poc, tenen encara la tristor de la nit, esplaiant-se en llargues i fondes queixes; les anyorances del sol al morir-se la tarda i el desconsol de la terra; el frec deixondiment de matinada pessigollant la restellera de notes com perles descapdellades; li dóna les cançons que tenen l'aspre perfum del paisatge, la flaire de farigola i espigol, l'aroma bosquetà recullit tot passant de planta a planta, que porten la majestat de la fosca; la sobirana hermosura de l'indecisa celistia, el contacte somort de la pau i del silenci, i

Santiago Rusiñol Obra completa

l'essencia meteixa de la terra feta melodia santa per obra misteriosa.

Aquestes remors del vespre, vestides am senzilles teles de la poesia del poble, les canta'l poble desde'l breçol al fossar. Les canta al despertar-se a la vida; al rebre, per la finestra que dóna de cara al cel, els primers petons del aire; al sentir-se emportat per les ales del amor omplint-li'l cor d'esperança i el pensament de daurades ilusions; les canta al breçar sos fills; les canta vora la negrosa llar al decantar-se sa vida; les canta per despedir-sen, per anyorar-la o sofrir-la, per ensopir-la o burlar-la; les canta sempre que l'emoció l'avassalla, que sent vibrar del fondo del sentiment les fibres del entusiasme, que la tristesa l'abat, que l'alegria li obre les portelles de la claror del pervindre; les canta quan somnia, quan resa, quan demana i quan suplica; i les canta am més amor quan l'esperit vol volar i fugir de la materia.

Elles l'enlairen, les verges cançons nascudes de les vaguetats del vespre; elles serveixen per endolcir-li la vida, per alleugerir la carrega de

Santiago Rusiñol
Obra completa

les miseries que'l volten, per allunyar la tempesta de les passions amagades, per dir cridant lo que no pot dir baixet, per treure-s del fons del pit les llagrimes arropides i l'esplet d'entusiasmes que's migren per fugir-se d'un meteix, per trobar l'amor del proxim, per breçar-se'l pensament en les hores de la pau i encendre'l foc de la guerra, quan l'home vol trepitjar aquella terra meteixa d'on nasqueren i floriren.

Florides han granat, i és cada cor una espiga d'aquell camp d'or de la patria; florides han granat, i d'ella no's poden moure sense por de que's mustiguin. Cantades al matí, els aucells ja les saben i segueixen ses senzilles corrandes; cantades al mig-dia, la terra ardent les coneix i les renova, o la boira les esfuma abrigant-les; sentides cap al tard, la terra les atreu i les espera, i les pren a la nit altre cop en sos braços.

De les remors nascudes, les cançons són ben seves. A la claror de l'alba va dictar-les al home, i del home les pren a la blanca claror de la lluna, per resar-hi el vespre amb elles i tornar-les-hi més pures.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Lluna

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Lluna

Casta estimada d'Ossiris.

Patrona de Cartago.

Groguenca amiga de les riberes del Nilo.

Fanal de les ruïnes.

Consol del vespre.

Llibre de plata dels tristos, dels poetes i enamorats.

Astre d'eterna quietut.

Blanca sirena de melangiosa mirada.

Deixonda-t del vol de boires que s'escorren davant teu com blonda d'àngels d'exteses

Santiago Rusiñol Obra completa

ales i mira la pobra terra desde ton trono d'estrelles.

Com roda de foc encesa que s'aixeca voltada de gases d'or i nuvolades de rosa, surt d'Orient, astre amorós del silenci, que la terra t'anyora.

Rodolant per la via blavosa de la nit, sospesa i majestuosa i voltada de ta boirina de purpura, no t'apaguis del cel, que les ànimes malaltes veuen ta llum com mirall de sa tristesa.

No't faci por la fosca, no t'espantin les tenebres, el crit del tro no t'aturi, que la llum blanca que envies fa meditar a qui't contempla i somniar a qui't desitja.

Ta mirada de liquida mareperla pinta de colors trencats els llavis de les verges.

Esgrogueeix el front dels artistes i poetes.

Endolceix les pupiles d'ulls blaus reflexant-hi en son fons nuvols borrats de vaguetat infinida.

Ta mirada enigmatica senyala amb un petó els sofriments somorts, les tristeses séns llagrimes, els somnis de la mort resignada.

A flor d'idea fa corre'ls pressentiments.

Santiago Rusiñol
Obra completa

A frec de llavis fa brollar els besos purs, llançant-los a altres llavis que'ls esperen i els saben.

Calma'l cor encenent-lo.

Fa poesia sens lletra.

I és la llum de la calma i el repòs de la vida.

Tu modeles les curves de la dona.

Tu envellutes la majestat dels xiprers.

Tu sembres diamants als regalims de l'aigua, que canta i s'emmiralla sobre taça de marbre.

Tu espurnejes de plata les ondes de tes ones.

Tu regues am rosada de llum les flors del cementiri.

Tu vius en els temples caiguts, en els claustres deserts, sobre'ls pilans bessons i les lloses obertes.

Tu entres a tot arreu on puguis gaudir la pau d'una melangia mate, on puguis sentir el repòs de sobirana bellesa, i on dormi la poesia.

Banyats per tu, s'han donat els juraments més solemnes.

S'han donat els besos més llargs i més ardentment silenciosos.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Han relliscat a l'orella promeses de passions eternes.

S'han murmurat lletanies de paraules amoroses.

S'ha begut fins a l'ànima l'essencia de l'esperança séns limits.

I s'ha vuidat fins el cor dels que s'estimen, entre arrobaments callats i silencis voluptuosos.

Diuen que camines morta, oh romantica llanterna de la nit; que tes venes, que's pendrien per rierades de nacre, són rius aixuts i deserts; que tes ombres purpurines són volcans apagats; que ta blanca brillantor de diamants fosos, no són més que planures sense boscos i montanyes sense boires; que ta claror és de reflexo, i ta diafana aureola ilusió de la mirada.

No hi fa res. Potser perquè ets ilusió et trobem molt més hermosa; potser perquè marxes morta, rodolant solitaria a ton enterro, et veiem caminar am més simpatia; potser perquè encomanes an els ulls que la contemplen la tristor
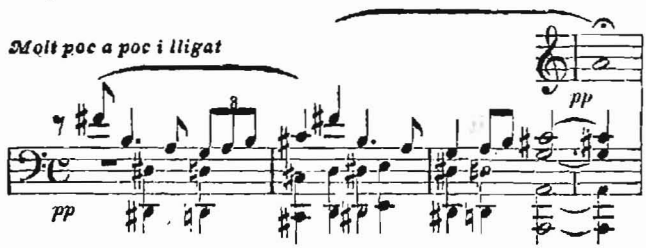
Santiago Rusiñol
Obra completa

de ta dolcissima mirada, am dolçura ja t'esperen tots els tristos de la terra.

. . . . . .

Surt per ells.

. . . . . .

Deixonda-t del vol de boires que s'escorren davant teu com blonda d'angels d'exteses ales, i mira la pobra terra desde ton trono d'estrelles.

Com roda de foc encesa que s'aixeca voltada de gases d'or i nuvolades de rosa, surt d'Orient, astre amorós del silenci, que la terra t'anyora.

Rodolant per la via blavosa de la nit, sospesa i majestuosa i voltada de ta boirina de purpura, no t'apaguis del cel, que les ànimes malaltes veuen ta llum com mirall de sa tristesa.

No't faci por la fosca, no t'espantin les tene-

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Estrelles

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A les Estrelles

Plana blavosa del cel, jardí florit del vespre, mantell brodat de llagrimes, ¡que és dolç el bany de ta serena pels que poden resar l'oració de la nit!

Cada flor de ton prat és un petó de llum que baixa del cel blau i es troba am la pregaria; cada guspira d'or és regalim d'aurora que ilumina la fosca del esperit que resa; i cada llumeneta, cada granet de perla, és un punt de claror, un esglaó de gloria per reposar-hi l'ànima en sa eterna volada.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Desert de roenta sorra, del mar immens de ta vuidor morena, de les grans soletats, de la volta séns fondo, com amplissim sembrat de violetes i lires, com vol d'harpes sospeses allà d'enllà de les regions perdudes en el cau de la nit, «la musica d'esferes» harmonisa'l nocturn; la cadencia séns notes, la vibració d'orquestra que devalla cants mistics i melangia suau a l'ànima encongida; ta roenta cabellera porta en cada cabell la veu d'un món llunyà que canta sa claror; la veu de cada estel té l'eco en els planetes; la veu de totes juntes és la remor del cel que escoltem a la terra.

¡Que grat és contemplar-vos entre'ls plecs de la fosca, rebre la llum de terres que no són per nosaltres, i sentir l'anyorança de tot un infinit que viu sense fronteres! Allí us veiem al vespre, allí us veiem vestides d'angelica hermosura, allí us veiem brillar com amigues del home, i somniem mirant-vos. Escrites en els fulls del gran llibre, allí veiem la llum dels navegants, la guià dels vaixells, fixa allí enlaire com un farell llunyà; allí l'estel d'Orió perlejant hermosura; allí

Santiago Rusiñol
Obra completa

la blanca Sirius com gota de rosada; allí la groguenca Eta, la variable Argos cambiant capritxosa ses serpentines gases, l'Epsilon del Pastor reflexant groc de palla i colors violats; allí Castor i Polux, l'una al costat de l'altra com dues llagrimes d'or sospeses en l'eter; allí, com un clavell, l'estrella Aldebaran, el Cigne i Berenice, les estrelles bessones caminant apropades per la via difusa; allí sols i més sols, rodejats de planetes com vols de papellones; per tot amples ramades, aplecs de nebuloses, nuvols de móns i clarors indecises voltant la via lactea, voltant la blanca carretera, que ve del infinit i al infinit s'estira.

Blanques com un brillant reflexant dintre l'aigua, blavoses com zafirs de roenta incandescencia, rogenques com rubins tornassolats i encesos, o verdes d'esmeragda, totes porteu, oh estrelles!, la claror d'una vida que'ns atreu i ens encisa per sa essencia ignorada. Cada una de vosaltres sembla tenir un cor dintre que la fa distingir de les altres germanes; té pedreries propies i enlluernaments distints; té mirades de

Santiago Rusiñol Obra completa
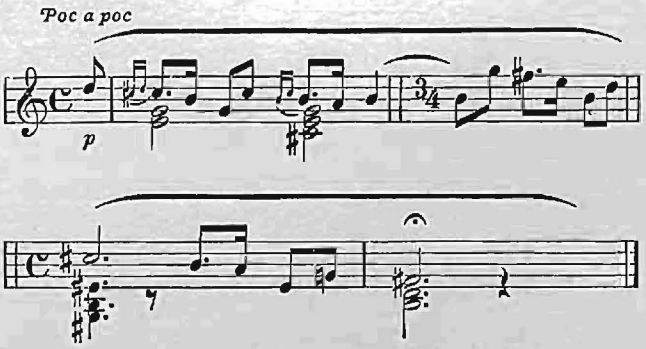
llum diferents en sos ulls, que'ns aguaiten. Unes són tristes com llumet que agonitza, altres brillants com parpelles d'arc iris, altres tremolen i vibren sensiblement nervioses; algunes niuen soles, en raconet de cel; altres marxen plegades pel mar de lo invisible, i altres sembla talment que poc a poc s'apaguin i lentament s'esborrin, despedint-se per sempre.

En aquell gran jardí hi tenim nostra flor, la flor ilusionadora, l'ausent enamorada, el llit de nostres somnis i el repòs de l'esperança quan llancem el pensament a volar lluny de la terra. Allí tenim nostra estrella que recull tots els sospirs que llancem, que guarda'ls nostres insomnis, que espera les nostres ànimes i ilumina nostra ruta. Ella allí enlaire sap els secrets del pervindre, té escrita nostra ventura i ens aguaita tristament; ella allí enlaire'ns veu marxar tantejant la fosquetat que'ns rodeja, ens veu corre com a cegos tenint el dubte per guia; ella allí enlaire somriu de les nostres ancies, compadeix les nostres llagrimes i ens atreu an els seus braços.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Quan en ella vivim transportats, ¡que pobra veiem la terra, que petit el breçol que'ns acompanya, i que mesquina nostra tomba! Les lluites ran del terroç que'ns sosté, la vista no les ovira; els crits de l'humanitat s'ofeguen en el silenci; les frisances de la vida s'esborren am la distancia: la terra és una altra estrella que rodola sense llum en l'eterna quietut de la vuidor séns limits; és una estrelleta més, mig apagada i confosa, on rellisquen vagament els focfollets de les ànimes...

. . . . . .

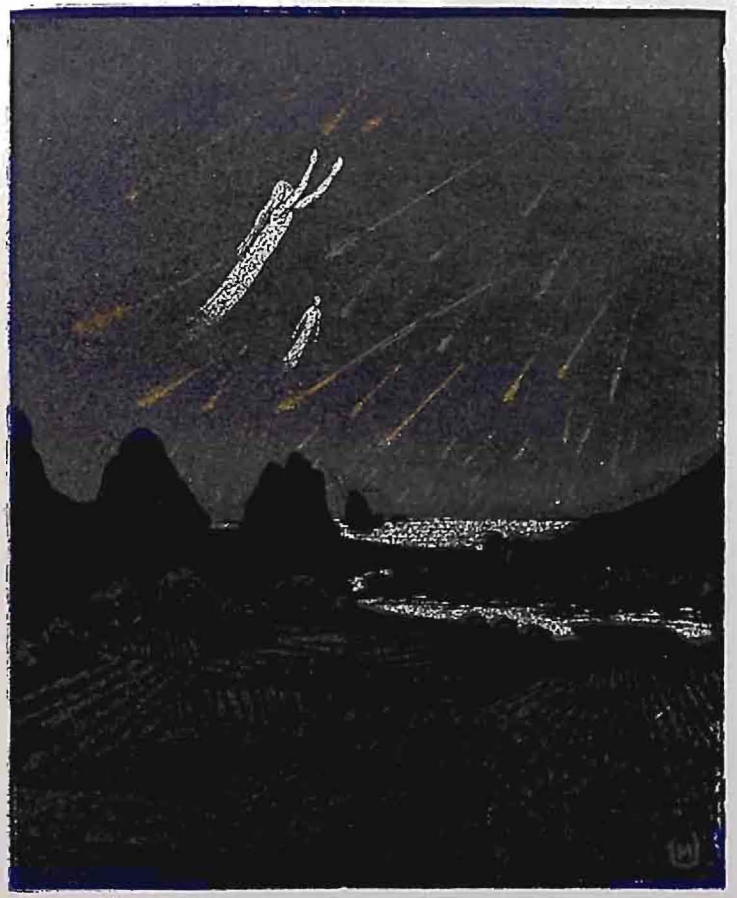

Plana blavosa del cel, jardí florit del vespre, mantell brodat de llagrimes, pels que poden

Santiago
Rusiñol
Obra completa
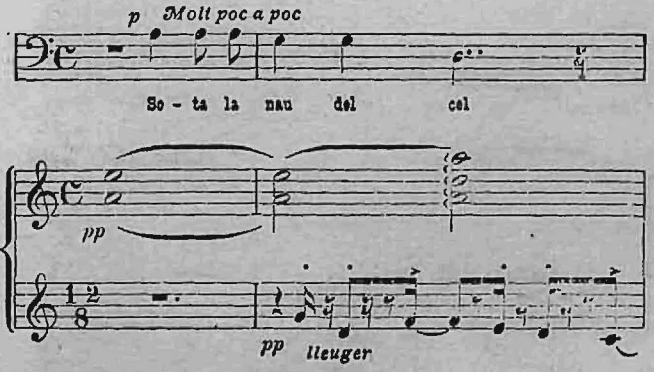
A la Pluja d'Estrelles

Santiago Rusiñol
Obra completa
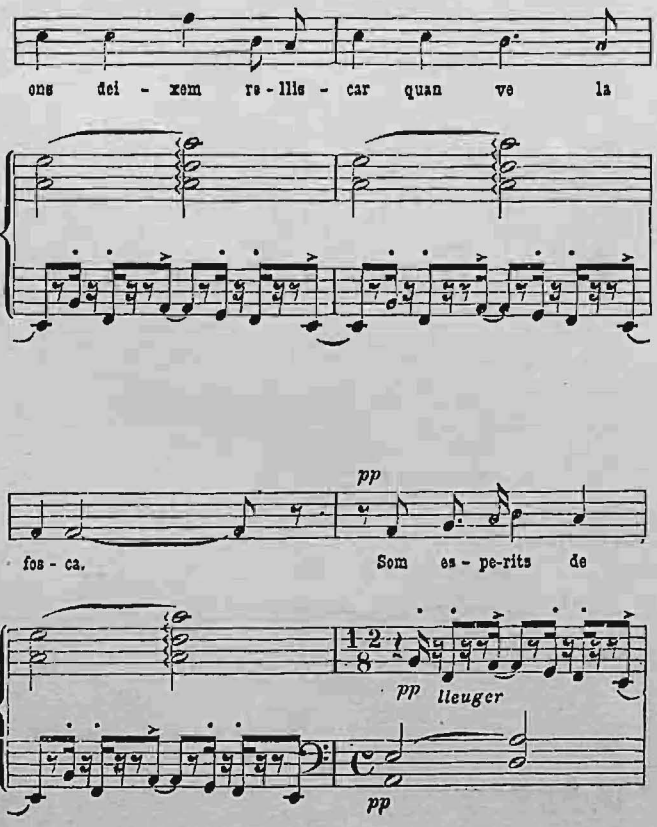

Santiago Rusiñol
Obra completa
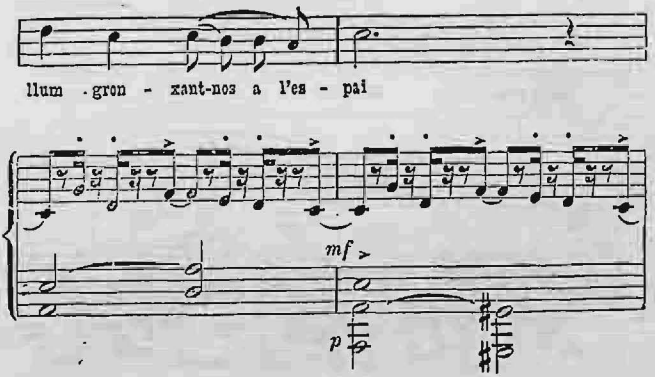
A LA PLUJA D'ESTRELLES
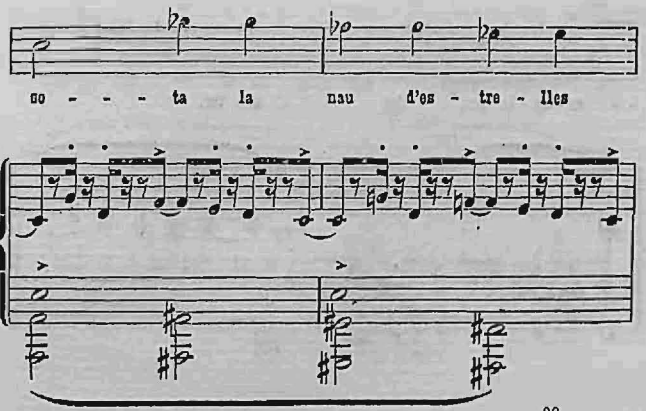

Santiago Rusiñol
Obra completa
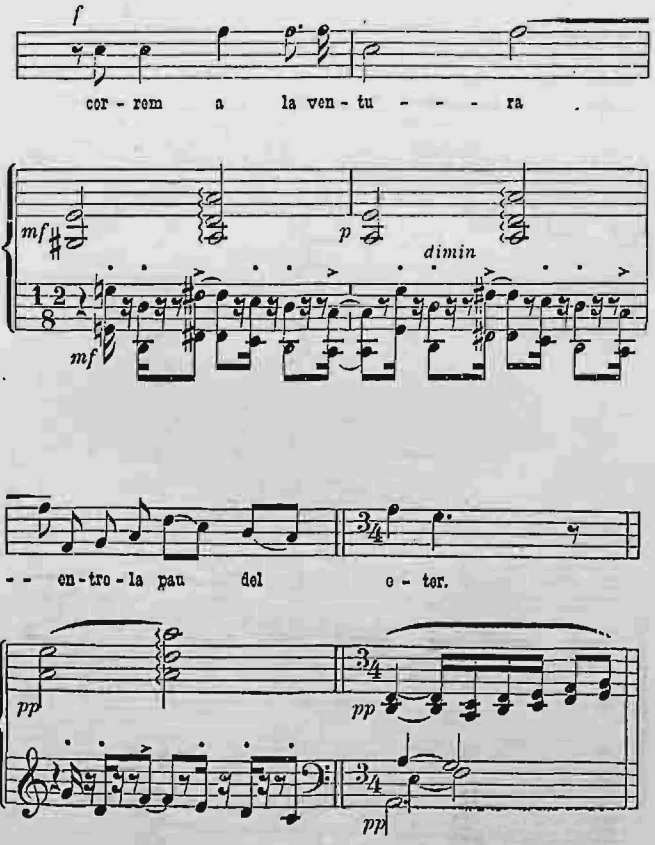

Santiago Rusiñol
Obra completa
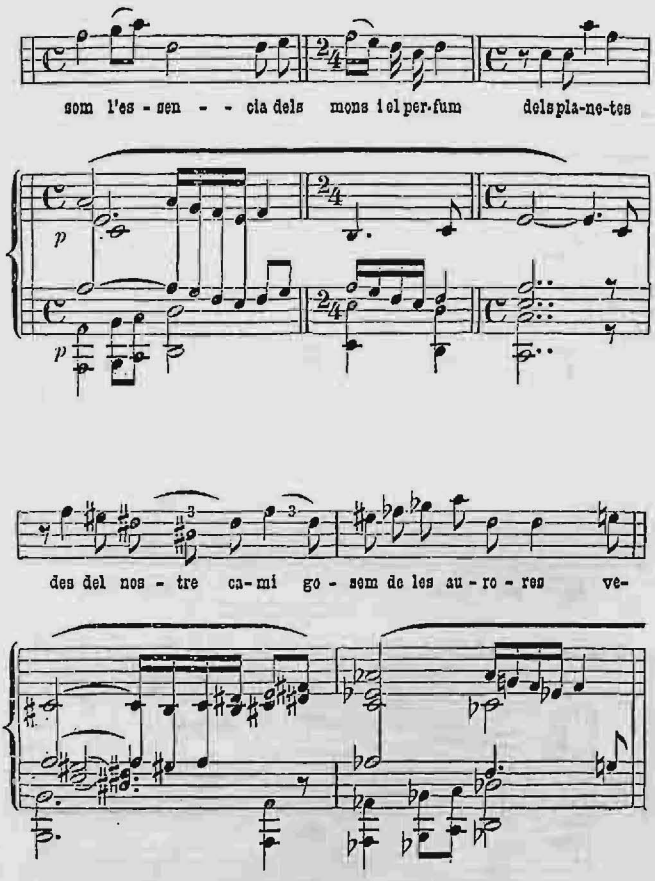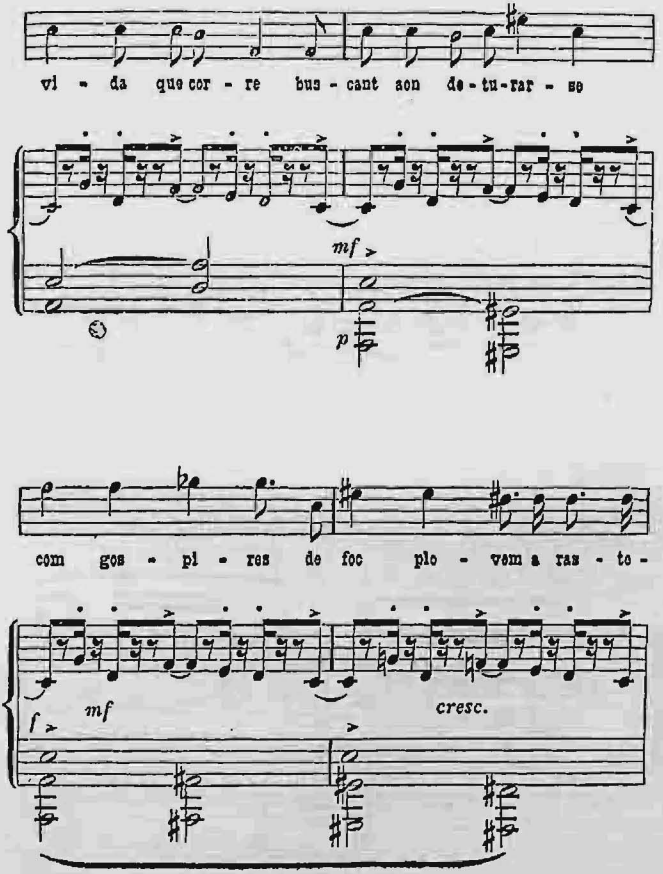

Santiago Rusiñol
Obra completa
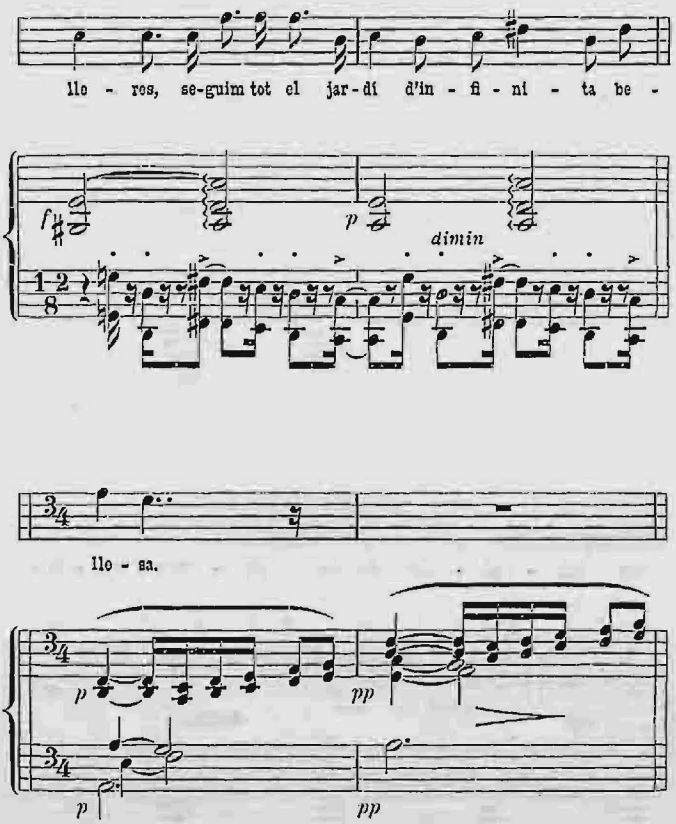

Santiago Rusiñol
Obra completa

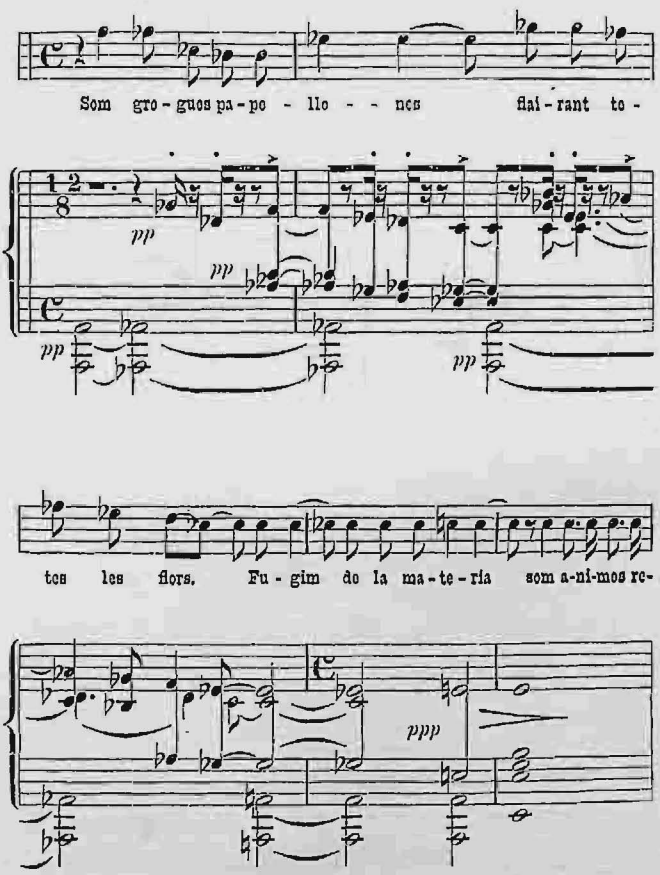
Santiago Rusiñol
Obra completa
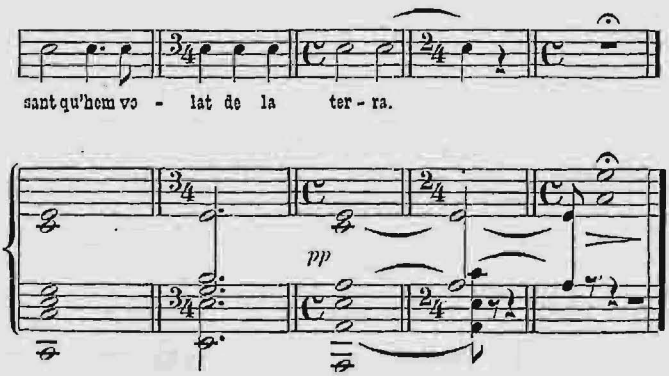

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

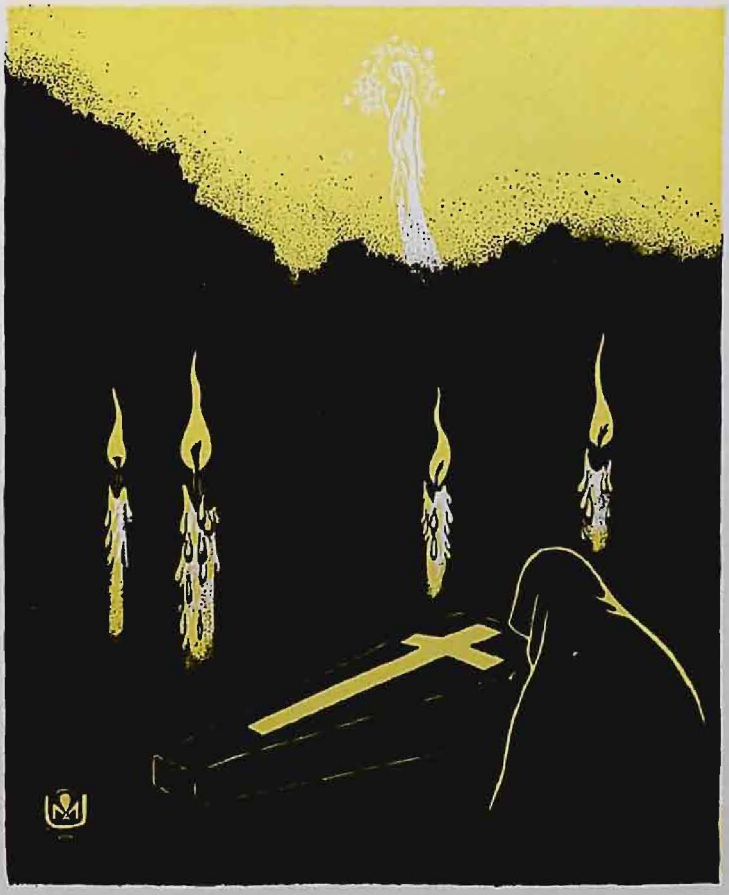
Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A la Mort

Santiago
Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

A LA MORT

CADA ànima que s'allunya de la terra s'emporta les oracions que surten a despedir-la.

Són les oracions darreres seguint l'ultim romiatge.

Si l'ànima que se'n va ha vibrat en sa estada en el món, si s'ha encès al caliu del amor i l'amistat, si ha resat per les ànimes germanes, si ha sofert i ha plorat, l'enterro que la segueix per la via invisible i misteriosa deu ser el cantic de despedida que deixa un rastre amargant i

Santiago Rusiñol
Obra completa

una boira d'anyorança; si l'ànima no ha palpitat ni ha viscut, si ha estat esclava del cos quan en el cos s'allotjava, al fugir de la materia se'n deu anar tota sola pel camí desconegut de l'altra vida; si ha sigut miserable i verinosa, com ànima mendicant, inutilment deu trucar de porta en porta an els palaus estrellats de les regions ignorades: deu caminar eternament com nebulosa apagada i perduda i faltada d'oracions que recomanin sa entrada; deu trobar arreu de son curs tancades totes les glories.

Abans d'empendre eixa volada envers una eternitat, l'ànima surt i enseja les seves ales; el cos viu mort mentres que l'ànima és fòra, i mor per ultima vegada quan l'ànima fuig per sempre.

El cos viu mort quan l'home s'embadaleix, s'extasia, estima i camina d'esma portat per l'instint que'l guia; el cos viu mort quan l'ànima aparellada surt a gaudir l'arrobament del amor espiritual, quan s'enlaira entre encens de misticisme, quan vola entre les cançons i el tremolar de les notes, quan neda entre plecs de

Santiago Rusiñol
Obra completa

llum i s'escorre en el fons de les tenebres, quan s'encisa amb el perfum de les arts; el cos viu mort quan l'ànima busca'l somni deixant dormir la materia; el cos viu mort sempre que l'esperit resa; el cos viu mort a tot'hora que s'allunya'l pensament i s'oblida de la vida, i a tot'hora que no viu empresonat dintre sa pobra mortalla.

Al allunyar-se per sempre és quan mor pels demés homes. A mida que avança la vida, les fugides del esperit se repeteixen sovint, neguitoses per volar el darrer viatge; l'ànima creix a mida que'l cos s'asseca, les ales van desplegant-se i van aprenent a volar, i del ultim cançament n'arrenca l'ultim desig: el desig independent de papellona invisible que deixa l'oruga morta com capça descolorida sobre'l llit d'un cementiri.

Com més crescuda neix l'ànima, més depressa emprèn el vol. Els infants que s'allunyen de la terra sense haver-la trepitjada és que han nascut am l'ànima més encesa; són flors regades d'amor esclatades ja per dintre; són esplets espirituals que no poden retenir els cossos pe-

Santiago Rusiñol
Obra completa

tits i estrets; són plantes descapdellades que l'encongiment del niu fa l'estada inhabitable. Les que esperen la vellesa i viuen empresonades dintre les parets del home, són ànimes endarrerides, ànimes tristes, malaltes i pobrament encongides, castigades a la vida per culpes misterioses i evolucions ignorades; són ànimes que han d'ennoblir-se, han de vetllar el sofriment, han de madurar resant, tenen de purificar-se abans de poder nadar vers les regions infinites plenes de llums, d'ilusions i aubades de promeses i esperances. Unes i altres, les que passen com un llumet que s'encén al fregadiç de la terra per cremar regions amunt; les que viuen encongides i esperen arreplegades dintre'ls plecs de la quietut l'ultim sospir que'ls hi obri les portes de despedida; les que surten tremoloses i s'ajunten per estimar-se i sofrir, i juren no abandonar-se fins a l'ultima volada; les que creuen i les que esperen, les que resen i somnien, les enceses per la fe i les ferides pel dubte, unes i altres tenen l'hora senyalada en el llibre del destí; unes i altres s'apaguen quieta-

Santiago Rusiñol
Obra completa

ment, i com pluja de sospirs, com a ruixada d'estrelles, com espurnes del gran volcà de la terra, s'escampen per l'infinit, caminant secretament per la via d'atracció senyalada en la claretat ignota, on no arriba la mirada interior de la pobra humanitat, vers la via de la fe, fosca i lluminosa a l'hora.

Un pressentiment les crida, lletres escrites en paraules que ignorem els hi senyalen la ruta, espirituals magnetismes les xuclen desert enllà; i seguides i voltades de les oracions darreres, unica estreta de mà i unic adéu am que podem despedir-les, una a una van fugint, una a una van emigrant de la terra, van despoblant l'esperit, vuidant el cor dels que's queden.

Aquí deixen les despulles, restos malmesos i ossamentes miserables escampades per la terra. Les fondalades del mar, les catifes de les planes, els jardins i les boscuries, els deserts de neu i arena n'estan plenes. L'aire n'aspira a tot'hora, el foc ne crema per tot, les flors ne xuclen la mort per regalar-sen de vida, i l'home en trepitja sempre.

Santiago Rusiñol Obra completa

El món és un cementiri, ple de petits cementiris, on les onades del temps arreconen les despulles sota'ls boscos de xiprers, com pel mar són arreconades les algues en el xopluc de les roques.

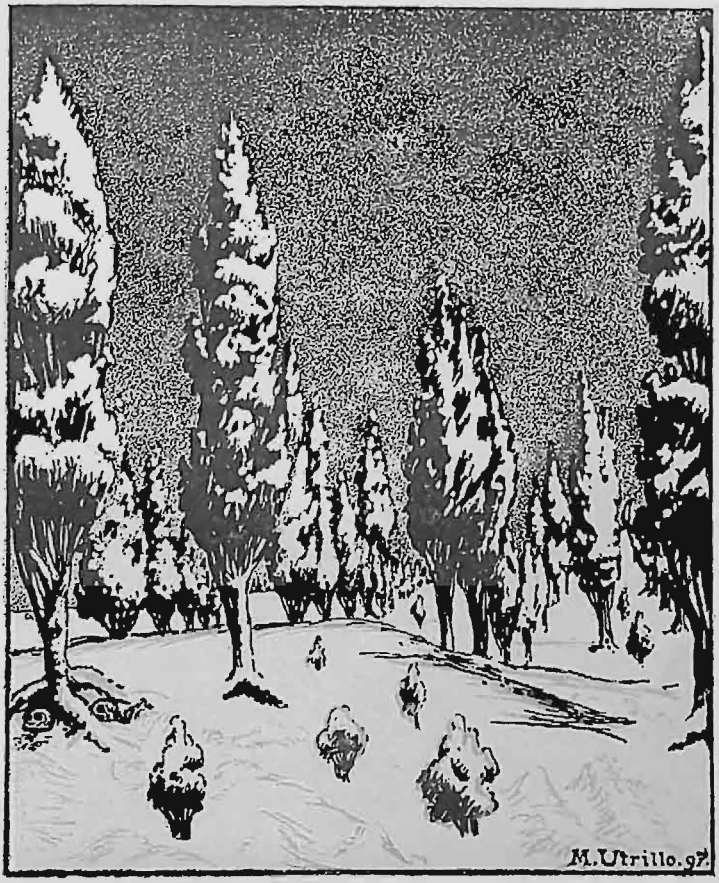
La mort viu per tot arreu i l'oració l'acompanya, i, escoltant am l'esperit, sobre'l món se senten dos sorolls sords:

El soroll sec dels cossos que van caient, i la remor misteriosa de les pregaries que s'alcen entre l'oreig de les ales que s'extenen emprenent la gran volada.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Xiprers

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

Als Xiprers

Alts i severs, envellutats i negrosos, vestits d'espessa molça abrigant a les branques i senyalant el cel, els xiprers, a la terra, semblen fites plantades per fer deturar al home i pregar-li que resi.

Cada un que's va trobant en el camí de la vida és un dit demanant el silenci; cada un que veiem al costat de la ruta, ens senyala, callat, els caminants que han caigut; les arrels de cada un han abraçat els óssos dels caiguts a son ombra, tot xuclant-se les ànimes cap

Santiago Rusiñol
Obra completa

amunt de les fibres, per deixar-les volar al ser a les branques més altes.

Les siluetes dels xiprers són les lapides dels pobres; són els records dels humils; són l'essencia que l'esperit ha deixat al despedir-se del món fent reviure la materia; són el sepulcre vivent dels ultims secrets de la vida; l'arbre sagrat, fill dels ultims sospirs del home.
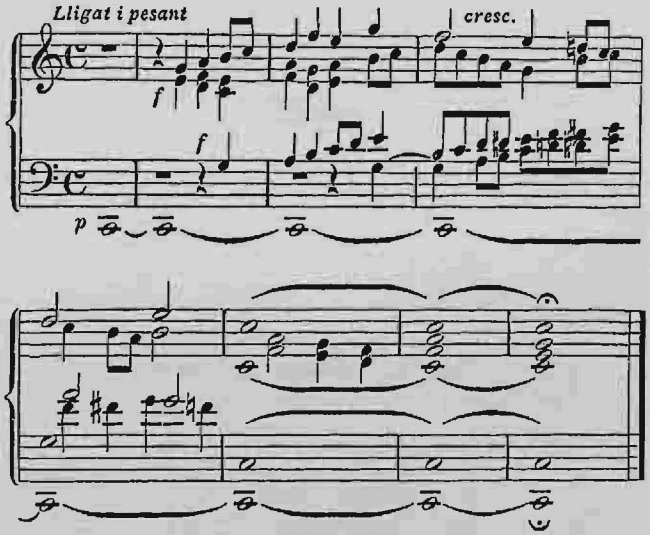
Quan l'ultim hagi mort, quan el món sigui un desert, quan el planeta rodoli com un immens cementiri, el xiprer solament recordarà als que moriren.

D'entre'l silenci etern de la terra apagada brotarà tot un bosc d'arbres llargs i cendrosos, tot un bosc de xiprers, un bosc que'l vent gelat farà cruixir a tota hora.

I el gronxament aquell serà la darrera guspira deixada per l'esperit entre'l caliu de la cendra.

Serà l'oració darrera de la terra anyorosa, despedint a les ànimes.

Santiago Rusiñol
Obra completa

Santiago Rusiñol
Obra completa

INDEX

	Pagines
Al lector	7
A l'Alba	19
A la Rosada	27
Al Dia	33
Al Mar	41
A les Cascades	51
Al Vent	57
A la Pluja	65
Al Tro	75
Al Arc de Sant Martí	81
Al Sol	87
A la Boira	97
A les Flors	107
Als Infants	115

Santiago Rusiñol
Obra completa

	Pagines
Al Amor	125
A la Bellesa	133
Als Primitius	143
Al Cant Pla	153
A les Piramides	163
Al Partenon	173
A l'Alhambra	183
A les Catedrals Gotiques	195
A les Ruïnes	205
A la Campana	215
An els Jardins Abandonats	225
Als Artistes Ignorats	235
Al Sol ponent	245
A les Remors de la Nit	255
A la Lluna	265
A les Estrelles	275
A la Pluja d'Estrelles	285
A la Mort	299
Als Xiprers	309

Santiago Rusiñol
Obra completa

ACABAT D'ESTAMPAR
EL TEXT, LES LAMINES I LA MUSICA
I DE RELLIGAR
EN LA TIPOGRAFIA «L'AVENÇ», DE MASSÓ, CASAS & ELIAS
EN LA CIUTAT DE BARCELONA
EL DIA 31 DE JULIOL DE M.DCCC.XCVII

Santiago Rusiñol
Obra completa

OBRES DEL METEIX AUTOR

Desde el molino, ilustracions de R. CASAS, publicat per *La Vanguardia*.

L'home de l'orga, monolec.

Andalusia vista per un català, conferencia.

Anant pel món.

EN PUBLICACIÓ

Impresiones de arte, ilustracions de I. ZULOAGA, MAS Y FONTDEVILA, OLLER y RUSIÑOL, regalo de *La Vanguardia*.

EN PREPARACIÓ

Els caminants de la terra, poema en prosa, musica d'ENRIC MORERA.

Fondejat, ilustració de PICHOT.

L'alegria que passa, comedia lirica, musica d'ENRIC MORERA.

El Cau Ferrat, ilustració de LABARTA.

BIBLIOTECA